DİSK

Aylık kültür ve siyaset dergisi
1
Haziran 1973

BİLİMSEL TOPLANTIMIZ

GENEL AF ÇIKARILMALI

PAHALILIK KOL GEZİYOR



OKUR MEKTUPLARI

Bu sayfada yayınlanmak üzere mektuplarınızı bekliyoruz. Günlük yaşayışınızda karşılaştığınız çeşitli toplumsal, ekonomik ve siyasal sorunlar üstünde neler düşündüğünüzü bize yazın, yayınlayalım.

DİSK Sendikaları tabanla en yakın ilişki içindedirler. Bu bakımdan, mektuplarınız mevcut ilişkiyi daha da geliştirecektir. Fakat bize mektup yazmanız için DİSK Sendiklarına üye olmanız şart değildir. Çünkü DİSK'in ilkeleri, yalnız üyelerine değil, tüm işçi sınıfına hizmeti öngörür. Dertlerinizi yazın, yayınlayalım; elimizden gelene biz çare bulalım, yol gösterelim, bizi aşanları ise hiç değilse sorumlu olmak gerekenlere duyuralım.

Mektuplarınızı bekliyoruz. En iyi dileklerimizle.

DİSK Dergisi

Bu dergimizi muntazaman izlemek istiyorsanız, okumalarını arzuladığınız yakın arkadaşlarınızın ve sizin ev ya da iş adreslerinizi bize bildirin, sizlere her sayısını posta ile gönderelim.

DİSK Dergisi
Uluğ Han 64/4
Barbaros Bulvarı
Beşiktaş - İstanbul

İÇ İNDEKİLER

DİSK

Aylık Siyaset ve Kültür
Dergisi

Sayı 1
Haziran 1973

Sahibi : Türkiye Devrimci
İşçi Sendikaları
Konfederasyonu adına,
Genel Başkan
Kemal Türkler

Yazı İşleri Müdürü :
Kemal Sülker

Yönetim Yeri : DISK
Barbaros Bulvarı, Uluğ Han
No. 64/4 Beşiktaş İstanbul

Kapak Düzeni : Sait Maden

Dizgi-Baskı: Murat Matbaası
Klişeler : Şehir Klişe

Parayla Satılmaz

SUNUŞ

Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK), son yılların olağanüstü koşulları nedeniyle, yayın faaliyetlerine de bir süre ara vermek zorunda kalmıştı. Bu Şubat ayında Kongremiz yapıldı. Yeni bir çalışma dönemine girdik. Elinizdeki aylık dergi, yeniden başlattığımız yayınların ilki oluyor.

Siyasal olayların gelişmesini iyimserlikle izliyoruz. Sağ kanattan gelen bütün baskılara kısıtlamalara rağmen, Türkiye'de demokratik çerçevenin değişmeyeceğinin anlaşılması, büyük halk kitlelerine de işçi sınıfına da ferahlık vermiştir. Açılan yaraların hızla sarılması, gerçekten genel bir affın çıkarılması, millî bakiye düzenine dönülmüş bir yasa ile önümüzdeki seçimlerle demokrasinin sağlıklı bir biçimde yerine yerleşmesi bize zorunlu görünüyor.

Ekonomik durum ise, ne yazık ki iç açıcı değil. Bütün çabalarımıza rağmen, özel girişime ağırlık tanınması, birkaç kişinin elinde sermaye birikimini gerçekleştirmek için, geniş halk kitlelerini bir âfet halini alan fiyat yükselmeleriyle karşı karşıya bıraktı. Dar sendikal mücadeleyle sağlanan ücret zamları, dört nala giden enflasyonun çok gerilerinde nal topluyor. DİSK her zaman, salt ekonomik çıkarlar uğrunda çalışmayı, çağdaş sendikacılık anlayışı açısından yetersiz saymış, ekonomik sorunların daha genel toplumsal ve siyasal sorunlarla birlikte ele alınması gerektiğine inanmıştır.

Gelin görün ki, geniş sendikal mücadeleyi olağan karşılamak yerine, son günlerde kendi aralarında gitgide yakınlaşan işveren çevreleri, işçilerin emek haklarını biraz daha düzeltmek istemeleri karşısında bile gittikçe daha çok lokavt silâhına başvurmaktadırlar. Devlet ise işveren çevrelerinin suyuna göre giderek, Lokavtlara karşı tavır alacağına grev hakkını sınırlamaktadır.

İleriki sayılarımızda size daha doyurucu bir dergi hazırlamaya çalışacağız. Kardeşçe selâmlarla,

DİSK

Uyanış, gidiş ve ötesi

ÇALIŞMA HAYATI

SSK.nda çalıştırılmakta olan 10.000 kişi işçi mi, memur mu?

SSK'da çalışan 10 bin personelin grev kararına yol açan işçi - memur anlaşmazlığına bir çözüm yolu bulmak amacı ile Maliye ve Çalışma Bakanlarının iştiraki ile yapılan toplantıda bu konuda işçiler lehine bir çözüme gidilmesi için prensip anlaşmasına varıldığı açıklandı.

SSK'nun öteki şubeleri uyuyor mu?

Sosyal Sigortalar Kurumu Eskişehir Şubesi işyerlerinde çalışanlara ait ödenmeyen primlerden haciz yolu ile 6 milyon lirasını tahsil etti. Eskişehir'deki işyerlerinde 9 milyon liraya yakın ödenmeyen prim borçları bulunduğunu belirten ilgililer 4 ay içinde ödenmeyen primlerden 6 milyon lirasının haciz yolu ile tahsil edildiğini söylediler.

Sendikacılar aleyhine işçi yürüyüşü

Turyağ Fabrikasında çalışan 800 işçi adına Türk-İş üyesi bir Sendika tarafından imzalanmış olan toplu sözleşme, işçiler arasında tepki ile karşılandı ve işçiler sözleşmeyi kabul etmediklerini belirterek «gerekirse direnişe geçeceklerini» söylediler. İşçiler bir süre önce imzalanan sözleşmeyle ücretlerine birinci yıl için 11, ikinci yıl için 6 lira olmak üzere iki yılda toplam 17 lira zam aldıklarını, bu zammın DİSK üyesi Gıda-İş Sendikasının Tariş'le imzaladığı sözleşmedeki zamlardan 2 lira fazla olduğunu söyleyerek öğünen Tek Gıda-İş Sendikası yöneticilerini «göz boyayıcılık» la suçladılar ve imzalanan toplu sözleşmenin kıdem zammı, iş garantisi gibi temel maddelerde tam bir fiyasko olduğunu belirttiler. DİSK üyesi Gıda-İş'in Tariş'le imzaladığı sözleşmeyi kendilerinin sözleşmesiyle karşılaştırdıklarını ve aralarında çok önemli farklar bulduklarını söyleyen işçiler Tek Gıda-İş yöneticilerini suçlayarak sözleşmeyi tanımayacaklarını belirttiler ve sendikacılar aleyhine yürüyüş yaptılar.

Kurum da iş bulabiliyor!

İş ve İşçi Bulma Kurumundan yapılan açıklamaya göre, iş için müracaat edip te iş bulamayanların sayısı nisan başında 110 bin 885'e yükseldi. Müracaat edenlerin 89 bin 886'sı erkek, 21 bin 19'u kadındır. Açıklamaya göre, mart ayı içinde İş ve İşçi Bulma Kurumu şubelerine müracaat ederek iş isteyenlerin sayısı geçen aylarda kuruma başvuranlardan büyük bir fazlalık göstererek 46 bin 992'ye ulaştı. Buna karşılık Kurum bunlardan ancak 19 bin 779'una iş bulabildi.

Dernekler Kanunu ve sendika kongreleri

Dernekler Kanununun, sendikaları da kapsamına aldığı ve bu yüzden bütün sendikaların tüzüklerini Dernekler Kanununun emrettiği şekilde değiştirmesi gerektiği şeklindeki çalışma ve tartışmalardan doğan pürüzlü durum nihayet halledildi. İçişleri Bakanlığından, Çalışma Bakanlığının bir sorusu üzerine gönderilen Müsteşar Hayrettin Ersöz imzalı yazıda, 274 sayılı Sendikalar Yasası hükümlerine göre kurulan meslekî teşekküllerin 1630 sayılı Dernekler Kanununun geçici 1. maddesine tabi olmayacakları bildirildi. Sendika çevrelerinde memnunluk uyandıran bu karara göre, kanun gereğince 3 haziran 1973 tarihine kadar sendikaların tüzüklerinde değişiklik yapmaları gerekeceği hükmünü uygulamaya gerek kalmadı.

Sıhhî olmayan işyerlerinin zararları

Adana Sosyal Sigortalar Kurumu doktorlarından Engin Tonguç'un açıkladığına göre, hastalık ve işyerleri koşulları arasında yüzde 41 oranında ilişki vardır, kalifiye işçi, usta ve ustabaşıların ise işyerlerinin zararlı koşullarından daha fazla etkilenmişlerdir.

35 dakikalık grev

Aydın'ın en eski sendikalarından Aydın Basın Teknisyenleri Sendikası tarafından Aydoğdu Matbaası ile Hüraydın Gazetelerinde, teknisyen üyelerce başlatılan grev, sadece 35 dakika sürdü ve yapılan anlaşmayla grev kaldırıldı.

Karteller karşısında ortak mücadele

Merkezi İsviçre'nin Cenevre kentinde bulunan Dünya Kimya ve Genel İşçiler Uluslararası Federasyonu (ICF) Başkanı Levinson, 1985 yılında, dev kartellerin dünya üretiminin dörtte üçünü tümüyle egemenliklerine geçireceğini öne sürdü. Toronto Üniversitesinde eğitim görmüş eski bir hava subayı olan Kanadalı sendika lideri daha sonra «Dev firmaları yöneten seçkin beyinlerin, dünya işçileri için önemli engeller hazırladığını ve uluslararası sendikacılık düzeyinin, dev firmalara oranla en az 25 yıl geride kaldığını» belirterek «IBM, Shell ve Michelin gibi dev firmaların, dünyayı inanılması zor oranda etkilediğini ve bu üç kartelin isteyip de başaramayacağı hiç bir girişimin olmadığını» belirtti.

«Yabancı İşçiler» korunmalıdır

Avrupa Toplulukları ülkeleri, 1974 yılı içinde «yabancı işçi» politikalarını birleştirmek ve koordine etmeye çağrıldı. Paris Zirve Konferansının kararlarına uygun olarak Avrupa Komisyonu tarafından yapılan ve Bakanlar Konseyine gönderilen bu teklifte, yabancı işçilerin bugünkü durumlarının ne kadar içler acısı olduğuna değinildi ve «Ekonomilerimize önemli katkılarda bulunan bu insanların yaşayışlarını düzeltmek ve geleceklerini garanti altına almak bizim başta gelen görevlerimiz arasında bulunmalıdır» dendi.

İşçilerimizin Almanya çilesi

Batı Alman Hükümetinin yabancı işçi akınını durdurmak amacıyla almış olduğu karardan sonra Türk işçi akını serbest şehir olan Berlin'e yöneldi. Batı Berlin Başkonsolosu Hasan Üner'in verdiği bilgiye göre, halen Almanya'da çalışan Türk işçilerinin yüzde 15'i yani 85 binden fazlası Berlin'de bulunmakta ve bunlardan 25 bini kaçak olarak ve düşük ücretlerle çalışmaktadır.

30.000'imiz de Avusturya işyerlerinde

Avusturya ile Türkiye arasında ticari ilişkileri arttırmak amacıyla 43 kişilik bir iktisat heyetinin İstanbula gelmesi üzerine Avusturya Büyükelçiliği tarafından yayınlanan bildiride, halen Avusturya'da 30 bin Türk işçinin çalıştığı ve yatırımların karşılıklı korunması için Türkiye'ye yeni bir anlaşma önerildiği bildirildi.

Yurt dışına gidenlerin etkisine bakın

Eskişehir Sanayi Odası Genel Sekreteri Yılmaz Çakır, yaptığı açıklamada, organize sanayi bölgelerinin yetişkin işçi ihtiyacını karşılamak amacıyla altı büyük merkezde kurulacak olan istihdam öncesi eğitim merkezlerinde, yılda biner işçiden 6 bin kalifiye elemanın yetiştirileceğini söyledi.

İşsiz çok olunca ücret de düşüyor

Yeni İstanbul Gazetesinde yayınlanan bir haberde Türkiye'nin işsizlikte dünya birincisi olduğu ve işçi ücretleri konusunda da dünyanın en geri ülkelerinden biri olduğumuz belirtildi. Türkiye'deki işsiz sayısının faal nüfusun yüzde 18'ini teşkil ettiği, batılı ülkeler arasında işsiz sayısı en yüksek olan Yugoslavya'da bile bu oranın yüzde 7,7'yi geçmediği belirtilen haberde Türkiye'deki sanayi kesimi ortalama saat ücretlerinin de çok düşük olduğu ve 550 kuruş olan saat ücretinin, ABD'de 66,90 TL, Almanya'da 43,95 TL, Japonya'da da 21,90 TL tutarında olduğu bildirildi.

Fransa'da 3 milyon göçmen işçi

Fransa'nın yeni Çalışma Bakanı Georges Gorse, halen Fransa'da çalışmakta olan göçmen işçilerin sayısının 3 milyonu aştığını ve bu işçilerin sosyal durumlarını ıslah etmek amacıyle reformlar hazırlandığını söyledi ve tasarıda yabancı işçilere sendika temsilcisi olmak hakkının verildiğini belirtti.

Fransa'da 27 bin işçimiz ve çocukları

Fransa'da sayıları 27 bini bulan işçilerimizin Türkiye'de bulunan çocukları için de tazminat almalarını ve öteki sosyal haklardan yararlanmalarını mümkün kılacak ek tatbikat anlaşması Ankara'da bir hafta süren görüşmeler sonunda imzalandı.

Sivas'ta işçi kalmıyor mu?

İş ve İşçi Bulma Kurumu yetkilileri tara-

fından yapılan açıklamada, yabancı ülkelere en çok işçi gönderen illerin başında Sivas'ın bulunduğu bildirildi. Verilen bilgiye göre halen yurt dışında 25 bin Sivas'lı çalışıyor ve dışarı gitmek için sıra bekleyenlerin sayısı da 25 bine yaklaşıyor.

Zonguldak'ın kara alın yazısı mı, ihmal mi?

Zonguldak'da Karadon Bölgesinin Gelik bölümündeki maden ocağında meydana gelen çökme sonucu toprak altında kalan işçilerden 28 yaşındaki Rahmi Yalçın öldü, yardımcısı Ramiz Yalçın ise yaralı olarak kurtarıldı.

Bu kaçıncı kaza?

Türkiye Kömür Işletmelerinin Kozlu Bölgesindeki bir ocağın çökmesiyle meydana gelen kazada göçük altında kalan kazmacı Celal Altınoğlu (27) ile kazmacı yedeği Mustafa Ulupınar (23) öldü.

Neredesin iş güvenliği?

Etibank'a ait Fethiye'deki Üçköprü maden ocağında meydana gelen çökme sonucunda toprak altında kalan işçilerden Mehmet Özkan öldü, Şerif Zorlu isimli bir işçi de ağır yaralı olarak hastaneye kaldırıldı.

Türkiye'den gitme yarışı hızlı!

Dış ülkelere gitmek için Adana'da sıra bekleyen işçilerin sayısının 27 bin 906'yı bulduğu açıklandı. Iş ve İşçi Kurumu Adana Müdürlüğü aracılığıyla 4 ay içinde çeşitli dış ülkelere 545'i kadın olmak üzere 1379 işçi gönderildi, aynı süre içinde dışarı gitmek için de 2 bin 930 işçi müracaat etti.

Yurt dışındaki işçiler oy kullanacak

Partilerarası Seçim Komisyonunca teşkil edilen Alt Komisyon, «Yurt dışında bulunan Türk vatandaşlarının oy kullanmalarını» prensip olarak kabul etti. Bu arada «Ön seçim»in ismi «Aday Yoklaması» olarak değiştirildi.

AKLIMIZDA OLSUN

Iktidardakiler okusun

Adana Sanayiciler Seminerinde konuşan Ege Bölgesi Sanayi Odası Başkanı Şinasi Ertan «Fiyat artışlarının önlenmesi için çeşitli tedbirlerin birlikte alınmasını» önerdi. Prof. Zeyyat Hatiboğlu ise «Fiyat artışları önlenmezse sanayi ihracatı durur, işyerlerinin kapanması sonucu binlerce işçi sokağa döküldü.» dedi.

Anlamlı bir soru, anlamlı bir susuş

Malatya Bağımsız Senatörü Hamdi Özer. Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına verdiği yazılı soru önergesinde, bir süre önce, durmadan artan fiyat ve vergi salgınları karşısında en az geçim indiriminin, mükellefler için günde 10, ana ve babanın her biri için 6 ve bütün çocukların her biri için de 5 lira olmasını öneren bir kanun teklifi yaptığını, Millet Meclisi Komisyonunda kabul edilen teklifin Melen Hükümeti zamanında hükümet tarafından bu konuda daha şümullü bir tasarı getirileceği gerekçesiyle durdurulup o günden bu yana niçin bekletilmekte olduğunu sordu.

Lâfla peynir gemisi yürüse...

Başbakan Naim Talû, bütün kamu kuruluşlarına gönderdiği bir genelgede, devlet kapılarının vatandaşlara açık bulundurulmasını istedi ve vatandaş-idare ilişkilerinde her türlü haklı şikâyetleri önleyecek, istek ve müracaatların karşılanmasında aracılık ve iltimasa asla imkân bırakmayacak tam bir eşit muamele esasının istisnasız şekilde uygulanması gerektiğini bildirdi.

Bilenler, bilmeyenlere öğretsin

Ges-Iş Sendikası Genel Başkanı ve CHP Ankara Milletvekili Osman Soğukpınar Türk-İş yöneticilerinin «gelene ağam, gidene paşam» zihniyeti ile çalıştıklarını, herkese yaranmak isterken hiç bir şey yapamaz duruma düştüklerini söyledi. Türk-İş yöneticilerinin emekçi yığınların haklarını savunmaları gerekirken egemen çevrelerin yanında yer aldıklarını ileri süren Soğukpınar, son zamanlarda işçi haklarının kısıtlanmasıyla ilgili işlemlere Türk-İş yöneticilerinin seyirci kaldıklarını ve bunun mükâfatı olarak Halil Tunç'un yükseldiğini de sözlerine ekledi.

Nedeni belli : İşçiden yana olamamak!

CHP Ankara Milletvekili Osman Soğukpınar, Çalışma Bakanı tarafından cevaplandırılmak üzere yazılı olarak verdiği soru önergesinde, işçi-memur tartışması yüzünden Sosyal Sigortalar Kurumunda çalışan on binlerce kişiye yan ödeme, ilâve tediye ve fazla mesai verilmediğini öne sürdü ve bu tutumun nedenini sordu.

İş adamları bilim adamlarını kolluyor

Türk Sanayicileri ve İşadamları derneği kendi bünyesi içinde bir de Ekonomik Danışma Kurulu kurdu. Bu istişarî kurula işadamları yanında Prof. Dr. Halûk Cillov, Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş, Dr. Emre Gönensay ile ünlü işadamı Hulki Alisbah seçildi.

Halka inebilmiş Avrupa rüyası!

Avrupa Komisyonu eski Başkanı Sisco Mansholt, sorulara verdiği cevaplarda «Dev şirketlerin hükümdarlıklarına son verilmelidir. Hükümet başkanlarına bile boyun eğdiren bu devler, Avrupa'yı doğmadan öldürebilir. Yeni komisyon, işçilerin insan gibi haklardan faydalanacakları, çocuklarını okutabilecekleri, yabancı işçilerin insan gibi çalışabilecekleri halka inebilmiş bir Avrupa için projeler yapmalıdır.» dedi.

ŞU BOZUK DÜZEN

9 milyonumuz sosyal garantiden yoksun

Adana İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Doçentlerinden Dr. Adnan Lavkan yaptığı açıklamada «Türkiye'nin nüfusunun gerçekten 36 milyon olduğunu iddia edemeyiz. Çünkü halen nüfus sayımı dışında kalan en az 4 milyon kişi vardır ki bunlar da iş gücü politikamızda önemli etkendir. Nüfusumuzun 13 milyonu faaldir. Bunlar 14-65 yaş arasında olanlardır. Bu nüfusun ancak 4 milyonu sosyal garanti altındadır. Yapılan hesaplara göre 1990 yılında 26 milyonluk bir insan ve işgücüne sahip olacağız ve bu topluluğun sosyal yaşantısını garanti altına almak için şimdiden hazırlıklara başlamalıyız,» dedi.

Yanlış Kapı çalmanın sonucu

Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET), Türkiye Karma Parlamento Komisyonu toplantısına bir rapor sunan Türk Heyeti Raportörü ve Sözcüsü Özer Ölçmen «AET ile geçen yıl olan ticaretimizde ilk kez 300 milyon dolarlık bir açığın ortaya çıktığını» bildirerek, bu durumun Türkiye'nin iyileştirme ve esneklik taleplerinin haklılığını ortaya koyduğunu söyledi. Özer Ölçmen geçen yılki istatistiklerden örnekler göstererek meydana gelen açığın nasıl oluştuğunu gösterdiği konuşmasında AET'den destek ve anlayış beklediğini söyleyerek, «Topluluğun gelişmekte olan 77 ülkeye uyguladığı tercihli gümrük rejiminin Türkiye'ye de bir an önce uygulanması gereklidir.» dedi.

İşsizler her yıl artıyor

Yeni İstanbul Gazetesinde yayınlanan bir haberde yurdumuzda faal nüfusa göre, her 56 kişiden birinin işsiz olduğu ve 1995 yılına kadar açık ve gizli işsizliğin faal nüfusa göre yüzde 11'lik orandan aşağı düşmeyeceği bildirildi. Yapılan hesaplara göre halen yurdumuzdaki açık ve gizli işsiz sayısı Avrupa'daki işçilerimize rağmen 3,5 civarındadır. İşgücünün her yıl 400 bin civarında artmakta olduğu, yurt dışına giden işçilerle birlikte bunların ancak 200 binine iş bulunabildiği ve her yıl 200 bin kişinin işsizler ordusuna katıldığı belirtildi.

Bir üretici ve bir kapıcı geliri

İzmir Ticaret Borsası tarafından düzenlenen seminerde bir konuşma yapan Ege Üniversitesi Ziraat Ekonomisi ve İşletme İlmi Kürsüsü Profesörü Ali Aras Türkiye'de 500 bin lira sermayeli üreticinin, taban fiyatlarının düşüklüğü ve ürünün gereği gibi pazarlanamamasının sonucu olarak, bir apartman kapıcısından daha az kazandığını söyledi. Gediz Havzasındaki 236 işletmede yapılan araştırma sonucunda bu kanıya vardığını söyleyen Ali Aras «Üretici, çalışacağı yerde, öz sermayesini paraya çevirip bankaya yatırsa daha çok faiz alır» diye ekledi.

İlâç sömürüsünün ardı kesilmiyor

Günaydın Gazetesinde çıkan bir haberde, İngiliz Hükümetinin ortaya çıkardığı ilâç skandalının bir benzerinin 12 Marttan sonraki Türk Hükümetleri tarafından tespit edildiği bildirildi. Habere göre, Sağlık Bakanlığı ile Ticaret Bakanlığı ortaklaşa yürüttükleri bir çalışma sonucunda, yerli ve yabancı birçok ilâç firmasının hammadde fiyatlarını yüzde yüzü aşan miktarlarda yüksek gösterdiklerini tespit etti. Bakanlığın tespit ettiğine göre bir yabancı firma İtalya'dan ithal ettiği bir ilâç hammaddesi LUCIDRIL için kilo başına 65 dolar ödediğini bildirdiği halde bunun asıl fiyatı 27 dolardır. Aradaki fiyat farkının yüzde 137'yi aştığını gören Bakanlık ilgilileri diğer ilâç hammadde fiyatlarının da yüksek gösterildiğini tespit etti ve bu işi yapan firmaların isimlerini bir «Kara Listede» birleştirdi. Habere göre Bakanlığın dosyaları arasında bulunan bu belgeler, ilâç fiyatlarının tespiti sırasında «KOZ» olarak kullanılıyor.

Af daha yararlı değil mi?

Mahkûmların belirli mahkûmiyet sürelerini iyi hal göstererek geçirmeleri halinde verilen izin sürelerini arttıran kanun, yürürlüğe girdi. Kanuna göre, hükümlülük süresinin beşte birini iyi hal ile geçirmiş olanlara ailesiyle ilgili ölüm, hastalık gibi hallerde 1-10 gün izin verilecek ve salıverilmelerine 15 gün kalmış mahkûmlara iş aramaları için günde 8 saate kadar izin verilecek.

İşçilerin problemleri ve 18 yaşındakilerin oyları

Asalak işlerle uğraşanlar ve gerçek

Milliyet Gazetesi yazarlarından Ali Gevgilili «Yeni Türkiye'de İnsancılık» başlıklı yazısında, küçük sanayii koruma gerekçesiyle büyük ölçekli sanayi tesislerinin kurulmasına karşı çıkmanın olanaksızlığının meydana çıktığını ve bu tür bir siyasetin büyük burjuvazi lehine gelişmeler yaratacağının kesin bir tarih gerçeği olduğu ama kendisini geliştirme düzeyine gelmiş bir sosyal sınıfın gelişmesini sağlayacak yolları zaten açacağı hususunun da tarihsel bir gerçek olduğunu belirtti. Yazar sosyal dengecilik anlayışı ile küçük esnafı ve sanayiciyi ayakta tutmanın olanaksız olduğunu belirterek «Küçük sanayide planlı ve sistematik bütünleşmeler, esnaflığın modern bir dünyanın gereklerine göre yeniden gözden geçirilmesi bu yenileşmenin en güvenilir yoludur. Yaratıcı ya da artistik niteliği bulunan küçük sanatlar, hiç kuşkusuz, yeni bir dünyada da lâyık oldukları desteği bulacaklardır. Buna karşın, asalak karakter taşıyan bir bölüm küçük hizmet işleriyle uğraşan esnafı, tarihsel değişim büyük esintilerinin önüne katıp kaldıracaktır elbette.. Bu ne o insanların yararsız duruma gelişidir, ne de yokluğa bırakılışı.. Yapılacak iş, tasfiyesi kaçınılmazlaşmış işlerin açıkta bırakacağı kişilere çok daha yararlı biçimlerde iş görecekleri yeni beceriler kazandırmak, yeni iş alanları açmaktır.» dedi.

Işçinin problemleri işyerinde başlamaz!

Türk Tabipler Birliği Başkanı Dr. Erdal Atabek, Cumhuriyet Gazetesinde yayınlanan «İşçi Sağlığı» başlıklı yazısında, işçi sağlığı konusunun bugüne kadar gerçekte «işgücü sağlığı» çizgisinde geliştiğini, çeşitli ülkelerdeki hastalık sigortalarının, işçinin tüm sağlığını değil, hastalanan işçinin bir an önce tedavi edilerek işine dönmesini hedef tuttuğunu ve gerçekte «İşçi Sağlığı»nın değil «işgücü sağlığı»nın sağlanmak istendiğini, asıl amacın üretimin devamı olduğunu belirtti. Atabek, artık işyeri sağlığının hastalanan işçinin tedavi edilmesi demek olmadığını ve işyeri hekimliğinin de koruyucu hekimlik olduğunu söyleyerek «Artık bir «iş fizyolojisi»nin bir «iş psikolojisinin», bir «işyerinde çevre ilişkilerinin», bir «işe uyum»un bulunduğu ve bütün bu etkenlerin işçinin sağlığını, işin verimini etkilediği bilinmelidir. Eğer, bir işçi verimsizse nedeni vardır, bir işletme verimsizse, huzursuzsa orada insanın problemleri vardır. Işyeri hekimi bütün bunların uzmanıdır. Işçinin problemleri işyerinde başlamaz.» dedi.

İşçiler Zararına Sigortacılık

Avukat Engin Ünsal, Cumhuriyet Gazetesinde yayınlanan «Işçiye Karşı Bir Gelişme» başlıklı yazısında, işverenlerin yanlarında çalışan işçileri herhangi bir sebeple işten çıkarmalarını önlemek için yasalara «Kıdem ve İhbar Tazminatı» adı altında konulan iki kavramın işten çıkarılan işçiye kıdemi kadar para ödenmesini yasalaştırmasının, işverenlerin keyfi davranışlarını önlemekte yararlı olduğunu belirtti. Ülkemizdeki kolay ve rahat para kazanma özelliklerinden yararlanan kişilerce ortaya atılmış olan yeni bir önerinin işçilerin çalışma güvenliklerini yok edecek anti-demokratik bir gelişme olduğunu söyledi. Bazı sigorta şirketlerinin, işverenlerin işçileri işten çıkarmaları halinde işçiye ödeyecekleri kıdem ve ihbar tazminatlarını sigorta etmek ve böylece işverenlerin bu konuda karşılaştıkları parasal yükü ortadan kaldırmak istediklerini belirten Engin Ünsal, bu duruma göre yanında çalışan her işçi için sigortaya belirli bir para ödeyecek işverenin, yanında çalışanlardan birini her zaman olduğu gibi sendikalaşmak yüzünden çıkarttığı takdirde ödenecek paranın sigortaca ödeneceğini ve dünyanın hiç bir ye-

rinde bu kadar işçi aleyhine işleyen bir sigortacılık anlayışının bulunmadığını, bunun ise işçilerin güvenliğini ve sendikalaşmasını önleyecek bir hareket olduğunu açıkladı.

Dünya Değişiyor!

Cumhuriyet Gazetesi yazarlarından Ergun Balcı «Değişen Dünya ve Türkiye» başlıklı yazısında son iki yılda dünya siyaset sahnesinde bir çok gelişmeler olduğunu, günümüzde ise bu sorunun artık doğu-batı gerginliğinden çıkıp sanayileşmiş kapitalist ülkelerin kendi aralarındaki zıtlıklar olarak yeni gelişmelere yol açabileceğini belirtti. Balcı, ABD ile Ortak Pazar Avrupası arasındaki rekabetin iyice açığa çıktığı şu dönemde, Türkiye'yi yeni sorunların beklediğini ekledi. Ergun Balcı, yeni siyasal konjonktörün çerçevesi içindeki Türkiye'nin durumunu da şöyle açıkladı :

«1 — Ortak Pazar ile ABD arasında iktisadi rekabet vardır ve NATO, ve ABD'nin gözünde, Ortak Pazar'a karşı bir denge unsuru niteliğine bürünmüştür. 2 — Avrupa Ekonomik Topluluğu ile ABD arasında Ortadoğu petrolü için yakın gelecekte Kissinger'in kuşku ile söz ettiği yeni rekabet başlayacaktır. 3 — Ortak Pazar'la bütünleşmeye karar veren Türkiye, AET'nin Ortadoğu petrol bölgesine en yakın üyesi durumundadır. 4 — Ve nihayet ABD'nin önderliğindeki NATO'nun üyesi olan Türkiye, bu örgütün, Ortadoğu petrol bölgesinin hemen yanı başında yer alan üyesidir. Sonuç olarak Türkiye'nin stratejik önemi kuzeyden güneye kaymaktadır. Soğuk savaş döneminde Boğazları kontrol etmesinden ötürü Doğu ile Batının kesiştiği noktada son derece önemli yeri olan Türkiye bugün ABD ile Ortak Pazar'ın petrol çıkarlarının çatıştığı bölgenin anahtar ülkelerinden biri durumuna gelmiştir. Ortadoğu'daki gelişim ve muhtemel pazarlıklar son derece dikkatle izlememizi gereken bir olgudur.»

18 yaşındakiler de seçebilmeli

Milliyet Gazetesi yazarlarından Ismail Cem, «Seçmen Yaşı» başlıklı yazısında Seçim Kanununda değişiklik yapacak komisyonun toplandığı sırada Seçmen yaşının 21'den 18'e indirilmesi yolunda açtığı kampanyanın her bakımdan yararlı olduğunu belirtti ve ABD, Kanada, Şili, Yeni Zelanda, Avustralya, Israil, Ingiltere, Irlanda, Federal Almanya, Hollanda, Belçika, Avusturya vb. gibi ülkelerde seçmen yaşının 18'e indirildiğini belirterek «Seçmen yaşının ülkemizde yarattığı büyük terslik, rüşt yaşının değişik olmasıdır. Rüşt ve seçmenlik, birlikte erişilmesi gereken haklardır. Oysa bizim toplumumuzda bir insan 18 yaşında rüştünü ispatlamakta, fakat 21'de oy kullanabilmektedir.» dedi. Ismail Cem ayrıca, Türkiye'de genç nüfusun arttığını ve 1970 sayımına göre 15 yaşına kadar olan nüfusun toplam nüfusa oranının yüzde 42 olduğunu belirtti.

Sosyal Demokratların asıl amaçları

Yeni Ortam Gazetesinde «Sosyal Demokrat Işçi Kuruluşlarının Eleştirisi» başlığıyle bir seri yazı yayınlayan Aydan M. Çabalar, günümüzde Türk-Iş ve DISK dışında, kendilerine «Sosyal Demokratik Cephe» denen yeni bir akımın başladığını belirterek bu akımı eleştirdi.

Türk-Iş'in gittikçe hükümete ve işverenlere bağımlı bir hal aldığını, işçilerin bir sınıf olduğunu kabul etmeyen bu kuruluşun, işçilerin sınıf bilincine varmasını bilerek engellediğini, AID'den aldığı yardımlarla dışa bağımlı hale gelen ve «partilerüstü politika» ilkesini ortaya atan bu hareketlerinin, Türk Işçi Sınıfına yeni bir ses ve anlayış getiren DISK'in kurulmasına yol açtığını belirten yazar, DISK'in kısa sürede büyük hamleler yapmasının Türk-Iş'i korkuttuğunu ve 274 sayılı yasanın 1317 sayılı yasa ile değiştirilmesi için iktidarla koalisyona girdiğini söyleyerek «Bu türlü davranış o günlerde Türk-Iş'e bağlı bulunan sendikalarca benimsenmiş ve bu yolla, büyük bir alternatifin ortadan kaldırılacağı ümidi doğmuştur. Bu liderlerin anlamak istemedikleri gerçek ise : «Türk işçisi artık 1960 öncesinin işçisi değildir, Türk işçisi artık liderini, yöneticisini daha geniş bir deyim ile sendikacıyı izleyen, denetleyen, sendikacısının politikasını eleştiren işçidir. DISK'in varlığı, işçiyi bu çizgiye getirmiştir.» dedi.

Bu oluşumun bazı liderlerin aklını başına getirdiğini ve kendilerine «Dörtler» denilen bir grubun DISK'in baskısı sonucunda, Türk-Iş bünyesinde bir muhalefete başlamak zorunda kaldıklarını, partilerüstü politikadan ayrılmak isteyen ve sayıları önce 12'ye, en sonunda da 40'a ulaşan bu topluluğun yaptıkları eleştirilerde, bir zamanlar olmadık sözlerle suçladıkları DISK'in görüşlerinin biraz değiştirilmiş şeklini kullanmaktan kaçınmadıklarını söyleyen Aydın Çabalar diyorki : «Bütün bunlar anlatmaktadır ki, sosyal demokrat sendikacılık anlayışı, yukarda da değindiğimiz gibi, bu fikre gerçekten inanmış birkaç liderin dışında içtenlikle benimsenmemiştir, günün şartları sosyal demokrat olmayı gerektirmiş ve bu yüzden böyle olunmuştur. Asıl amaç koltuğun kaybedilmemesidir.»

KEMAL SÜLKER

İşçi hareketleri ve gözlemciler

Doğuşundan bugüne kadar 1946 sonrası Türk sendikacılığını ve işçi hareketlerini izleyenler vardır. Başta İstanbul Üniversitesi İçtimaiyat Enstitüsü öğretim üyeleri olmak üzere başka fakülteler öğretim üyeleri, bir kısım işverenler, bazı gazeteciler ve serbest meslek sahipleri sendikacılığımızın çeşitli yanlarını incelemişler, makaleler yayınlamışlar, kitaplar çıkarmışlardır. Bugün Türk sendikacılığı üzerine araştırma yapacaklar bir hayli malzeme ve kaynak bulacak durumdadırlar.

Ancak son zamanlarda bazı yazarların gerçeklere aykırı yayın yapmayı huy edindiklerini görüyoruz. Bu akıma bir iki genç bilim yolcusunun katılması ise hüzün vericidir. Nitekim «Türk sendikacılığının gelişimi»ni konu edinen Anıl Çeçen, 1946 sonrasını incelerken dağınık, örgütsüz işçilerin çok partili dönemin ilk yıllarında «yeni kurulan her parti tüzüğünde ve programında işçi sorunlarına öncelik tanınması»nı «işçi kitlesinin kısa sürede parçalanmasına yol açma» nedeni olarak görüyor. Adeta partileri suçluyor. Neden programlarınızda işçi sorunlarına öncelik verdiniz? Bakın tam bir birlik içinde olan işçi kitlesi parçalandı, diyesi oluyor. Oysa dağınık işçiler, Cemiyetler Kanunu'nda sınıf esasına dayanan dernek kurulmasına izin veren değişiklikten sonra sendikalar etrafında toplanmaya başladılar. Sınıf esasına dayanan dernek kurulması hakkının tanınması ve çeşitli partilerin kurulması, işçi sorunlarının partiler programlarında yer alması «işçi kitlesinin kısa sürede parçalanmasına» değil, aksine derlenip toparlanmasına neden olmuştur. Bu görüş hatasından sonra yazar daha başka dönemleri anlatırken de gerçeğe aykırı yorumlar yapmaktadır. Örneğin; 1947'de çıkarılan Sendikalar Kanunu, sendikaların konfederasyon kurmalarını da yasal bir hak olarak tanımıştı. Bu hakkın kullanılarak Demokrat Parti iktidara geldikten sonra Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun 1952'de kurulması, yazarın sandığı gibi Demokrat Parti iktidarının «izin vermesi» ile değil, aksine istememesine rağmen CHP'li ve D.P.'ye karşıt olan Partili ve Partisizlerin çabalarıyla gerçekleşti. Kuruluş yılında Konfederasyon yazarın sandığı gibi D.P. paralelinde ve denetimi altında değil, tam aksine muhalefete yakın ve D.P.'ye uzaktı. Yazıldığı gibi «Demokrat Parti seçilen yöneticileri partiye üye yaparak veya kendi üyelerini devlet olanaklarıyla seçtirerek iktidarı süresince bu en büyük işçi kuruluşunu elinin altında» tutmadı. Türk-İş kurulurken D.P.'ye muhalif olanların ağırlığı bu örgüt çevresinde toplanmıştı, İzmir Kongresi'nde seçilenler İsmail İnan, İsmail Aras, Muammer Özerkan D.P.'ye üye yazılmadılar. Hatta o kadar ki, İsmail İnan CHP'li olduğu için D.P. döneminde uzun bir süre Çalışma Bakanlığına gitmesine engel olundu ve Çalışma Genel Müdürlüğü Türk-İş'le ilişkilerini tamamen kesti. D.P.'lilerin yönetiminde olan sendikalar, CHP'li İsmail İnan Türk-İş'te yönetici olduğu sürece aidat göndermiyerek bu üst örgütü malî acz içinde bırakmaya çalıştı.

Sonra sanıldığı gibi D.P. «Türk-İş aracılığıyla Türk sendikacılığı üzerinde yürüttüğü çıkarcı politika gelişimini 10 yıl süre ile» de durdurmadı. Aksine muhalefet güçlendi ve sendikalarını bağımsız tutmaya önem veren liderlerin varlığı Demokrat Parti iktidarının başının belâsı oldu. Sendikacılığın on yıl süre ile durdurulması, gelişimin olmaması iddiası gerçeklerle bağdaşmaz. Çünkü D.P. grev hakkını vadettiği halde vermezken, gelişen sendikacılar, bilinçlenen işçiler grev hakkını her zamankinden daha büyük bir güçle istemeye başladılar. CHP döneminde grevi kötüleyenler bile D.P. döneminde savunur hale geldiler. Bu gelişmeyi görmezlikten gelmek, bu gelişimin doğrultusunda ünlü Saraçhane İşçi Mi-

tingi'ni de unutmaya yol açar.

Anıl Çeçen'in en doğru gözlemi «Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun kaypak tutumu nedeniyle kamuoyu önünde etkili bir bütün meydana getirmemiş»liğin varlığı ve kökenidir. Yazarın da belirttiği gibi «liberal iktidarın giderek belirginleşen Amerikancı politikası, Türk sendikacılarına Amerikan tipi sendikacılığın empoze edilmesine zemin hazırlamıştır» ve dış yardımlarla güçlü görünen Türk-İş, partiler üstü politika çıkmazı ile sarı sendikacılıktan pek farkı olmayan bir yola kaymıştır.

Yazar hem tek partili yönetime karşıttır. Hem de vatandaşların politik eğilimlerinin tek yönde kanalize edilmeyişinden şikâyetçidir. Bu önemli çelişki, yazarın adı geçen makalesinde pek belirgindir. İşçilerin çeşitli partilere dağılmasını bölünme ve güçsüz kalma saymaktadır. Oysa demokrasilerde işçilerin kendi sınıfsal çıkarlarını savunacak bir bilinç düzeyine ulaşmaları çok partili düzenle mümkündür. Partiler yelpazesinde sol kanat partilerinin etkin çalışmaları ile işçilerin büyük çoğunluğunu politik ağırlığı olan bir güç durumuna getirmek kolaylaşır. «İşveren çıkarlarını savunan burjuva partilerinin programları ile bağlı» sözde «işçi milletvekilleri»nin parlamentoda bulunmasını önlemeyi ve bilinçlenerek ekonomik örgütleri dışında politik örgütlenmeyi de önerenleri hiç bir dayağı olmayan sözlerle ithama kalkışan Anıl Çeçen kendini çelişkiden çelişkiye sürüklemiştir.

Bu yazara göre «DİSK hareketi Onikî Mart öncesinde ortaya çıkan şiddet olaylarında önemli rol sahibi olmuştur.»

Hiç bir savcı 12 Marttan sonraki iddianamelerinde DİSK'i şiddet hareketlerinde rol oynamakla suçlayıp dava açmamıştır. Bu gerçek ortadayken bu yazarın böyle bir suçlamaya kalkışması, gözlemlerinin çarpık bakış açısı yüzünden havada kalmakta ve yazısının tümü ile kaş yapayım derken göz çıkarmaktadır. Çeçen, hem «partiler üstü sendikacılık politikasına karşı ortaya ilk çıkan Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu»dur demekte, hem de bu deneyin başarısızlıkla sonuçlandığını, işçi kitlesinin çoğunluğunu etrafında toplayamadığını iddia etmektedir. Bu görüşün ve fikir sisteminin başarılı olması başka şeydir, o fikri ortaya atanların örgütlenmede kitlelerin büyük çoğunluğunu toplayamaması başka şeydir. DİSK, Türk-İş'in sarılaşan politikasına karşı çıkarak kurulmuş ve eleştirilerini bir fikir sistemiyle yürütmüştür. Bugün sendikaların Amerikan devletinden yardım almasını doğru bulmayanlar, partiler üstü politikayı safsata diye nitelendirenler, lokavtı bir Anayasal hak görenlere karşıt olanlar Türk-İş içinde gelişiyorsa bu DİSK ilkelerinin gücünün hangi zirvelere kadar ulaştığını açıklar. Kaldı ki, Anıl Çeçen «sosyal demokrat bir girişimle çağdaş nitelikte bir sentez oluşturma çabasında» olduklarını yazdığı Sosyal Demokrat Konseyi hareketinin bile egemen çevreleri kuşkulandırdığını olağanüstü koşullardan yararlanarak «bu hareketi de güdük bırakmağa çalışmakta» olduklarını görüyor. Oysa DİSK'in de Referandumun uygulanmaması gibi çeşitli neden ve engellemeler yüzünden yeterince örgütlenemediğini anlamasi gereken Anıl Çeçen, hem «Türk sendikacılık hareketi Atatürk'ün kendini yenileyen devrimci partisi ile beraber sosyal demokrasiye yönelme yolunu seçmekte» olduğunu övünçle bildirmekte, hem de bu sendikaların bugün savundukları görüşleri daha aydınlık şekilde çok önce dile getiren DİSK'i toplumsal gerçekler karşısında yetersiz kalmakla suçlamaktadır.

Adı geçen yazar, bir yıl içinde dörtten yirmi dörde çıkan sosyal demokrat sendikacıların ilk dördünün Türk-İş Yönetim Kuruluna sunduğu Raporu bir kez daha okursa - ki okumamış olması düşünülemez - ileriye sürdükleri eleştirilerin ve ortaya attıkları görüşlerin kaynağının DİSK'in kuruluş bildirisinde, Türk-İş'ten ayrılma nedenlerini anlatan raporda ve Anatüzüğünde yer alan görüşler ve eleştiriler olduğunu görecektir. DİSK, ilkelerinin, önerilerinin her geçen gün daha çok geniş kitlelerce benimsendiğini görmenin kıvancı içindedir. «Şekilci demokrasiden çok yönlü çağdaş batı demokrasisine geçilmesini, demokratik hak ve özgürlüklerin kısıtlanmadan özleri ile beraber tanınmasını» savundukları halde bunu çok öncedenberi savunanları karalamaya, suçlamaya, jurnal etmeye kalkışma gibi çelişkilere düşenler de elbette bir gün Türk sendikacılığının gelişiminin hangi ilkeler ve fikirler doğrultusunda yol aldığını izleyebilecekler, daha önce yazdıklarının altındaki imzalarından utanacaklardır.

Grevler ve bir lokavt

DİSK üyesi Maden-İş Sendikası iki işyerinde grev uygulamaktadır. Grev uygulaması yapılan işyerleri şunlardır: «BASTAŞ Birleşik Aydınlatma Sanayii ve Ticaret A.Ş.» ve «BUFER Elektrik Sanayi A.Ş.». Öte yandan yine Maden-İş Sendikası tarafından grev kararı alınan Ayvansaray'daki «Ticaret ve Sanayi ve Demir İşleri T.A.Ş.»de grev uygulamasına geçilmeden işverence lokavt kararı alınmıştır.

Grev ve lokavt kararı alınan işyerlerindeki gelişmeler şöyledir:

BASTAŞ GREVİ

Maden-İş Sendikası 117 işçinin çalıştığı bu işyerinde, eski sözleşmenin bitim tarihi olan 1.9.1972'den sonra toplu sözleşme çağrısında bulunmuş ve yapılan görüşmeler sonunda anlaşma sağlanamayınca, uyuşmazlık, 15.11.1972'de Uzlaştırma Kurulu'na gitmiştir.

Maden-İş Sendikası toplu sözleşme görüşmeleri sırasında, asgari saat ücretinin 500 kuruşa çıkarılarak, birinci ve ikinci yıllar için saat ücretlerine 200'er kuruş zam yapılmasını ve yıllık ücretli izinlere 3 gün ilâvesiyle, izne çıkanlara 500 lira izin harçlığı verilmesini, ihbar önellerine 7 gün ilâvesiyle kıdem tazminatlarının 30 gün üzerinden ödenmesini teklif etmiştir. Sendikanın bu isteklerine karşılık Uzlaştırma Kurulu ise, asgari saat ücretlerinin 350 kuruş olmasını, ücret zamlarının da birinci ve ikinci yıllar için 125'er kuruş olarak ödenmesini önermiş ve kıdem tazminatlarına esas olan sürenin 30 güne çıkarılmasını kabul etmemiştir.

İsteklerinin, özellikle ücret zammı ve kıdem tazminatı konusundaki isteklerinin kabul edilmemesi üzerine, Maden-İş Sendikası 28.12.1973 tarihinde grev kararı almış ve ara görüşmelerde de anlaşma sağlanamayınca 2.4.1973 tarihinde grev uygulamasına geçmiştir. Grev halen devam etmektedir.

BUFER ELEKTRİK SANAYİİ GREVİ

Maden-İş Sendikası 213 işçinin çalıştığı bu işyerinde de 1.9.1972 tarihinden sonra toplu sözleşme çağrısında bulunmuş ve yapılan görüşmeler sonunda anlaşma sağlanamayınca, uyuşmazlık 26.2.1973 tarihinde uzlaştırma kuruluna gitmiştir.

Sendika bu işyerinde de asgari saat ücretinin 500 kuruşa çıkarılarak, birinci ve ikinci yıllar için 200'er kuruş zam yapılmasını ve yılda 3 aylık tutarında ikramiye verilmesini, gece çalışması yapan üyelerin saat ücretlerinin 75 kuruş zamlı ödenmesini ve bu arada kıdem tazminatlarının 45 gün üzerinden verilmesini teklif etmiştir. Sendika ayrıca yakacak ücretinin 750 liraya çıkarılmasını, üyelerin herhangi bir sebeple tutuklanmaları halinde hizmet akitlerinin 3 ay askıda kalmasını ve işe döndüklerinde işe alınmaları hükümlerinin kabul edilmesini de istemiştir.



Maden-İş Sendikasının Bastaş Fabrikasındaki grevine katılan işçiler.

Buna karşılık Uzlaştırma Kurulu, asgari saat ücretinin 325 kuruş, ücret zamlarının da birinci ve ikinci yıllar için 100'er kuruş olmasını önermiş ve kıdem tazminatının 45 güne çıkarılmasını kabul etmemiştir.

Maden-İş Sendikası, diğer isteklerinin de Uzlaştırma Kurulu ve işverence kabul edilmemesi üzerine 22.3.1973 tarihinde grev kararı almış ve 18.4.1973'de grev uygulamasına geçmiştir.

AYVANSARAY TİCARET VE SANAYİ VE DEMİR İŞLERİ T.A.Ş.'DE LOKAVT

Maden-İş Sendikasının 215 işçinin çalıştığı bu işyerinde 16.10.1972 tarihinde başladığı toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşma sağlanamaması üzerine uyuşmazlık 14.2.1973 tarihinde Uzlaştırma Kurulu'na gitmiştir.

Sendika bu işyerinde asgari saat ücretinin 400 kuruş olmasını ve saat ücretlerine birinci ve ikinci yıllar için 175'er kuruş zam yapılmasını teklif etmiş ve kıdem tazminatının 30 güne çıkarılmasını istemiştir. Uzlaştırma Kurulu da asgari ücretin kanuni asgari ücret olarak devamını ve saat ücretlerine birinci ve ikinci yıllar için 100'er kuruş zam yapılmasını önermiş, kıdem tazminatı konusundaki istekleri de reddetmiştir. Bu arada işveren de saat ücretlerine birinci yıl için 70, ikinci yıl için 50 kuruş zam verilmesini teklif etmiştir.

Toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşma sağlanamaması üzerine, Maden-İş Sendikası 10.3.1973 tarihinde grev kararı almış, fakat uygulamaya geçmeden işveren ve Madeni Eşya İşverenleri Sendikası (MESS) 13.3.1973 tarihinde aldığı lokavt kararını, karardan bir süre sonra 26.3.1973'de uygulamaya geçmiştir.

Maden-İş Sendikası yetkilileri lokavt olayı ile ilgili olarak verdikleri bilgide, o bölgede aynı işkolunda 4 işyeri olduğunu ve bu işyerinde de diğer işyerlerindeki ücret seviyesinin uygulanması için isteklerde bulunduklarını, fakat diğer işyerleriyle rekabet etmek isteyen işverenin, işçilerin ücretlerini artırmayı kabul etmediğini söyleyerek, kanunsuz olan lokavt kararına karşılık, işveren ve Madeni Eş-

ya İşverenler Sendikası'nı (MESS) mahkemeye verdiklerini, İstanbul 4. İş Mahkesinde açılan davaya önümüzdeki günlerde bakılacağını belirtmişlerdir.

Maden-İş Sendikasının grevleri devam ederken, DİSK üyesi Kimya-İş Sendikası da uzun süredir toplu sözleşme görüşmelerinin devam ettiği Abott ve Roche İlâç Fabrikalarında grev uygulamasına geçti. Kimya-İş Sendikasının çok uluslu şirketlere karşı başlattığı mücadeleyle ilgili gelişmeler şöyledir :

ABBOTT GREVİ

Kimya-İş Sendikası ile Abbott İlâç Fabrikası işverenleri arasındaki toplu sözleşme görüşmelerine 1.1.1973 tarihinde başlanmış ve anlaşma sağlanamayınca, uyuşmazlık 15.3.1973'de uzlaştırma kuruluna gitmiştir.

Toplu sözleşme görüşmeleri sırasında Kimya-İş Sendikası işçilerin saat ücretlerine 300'er kuruş zam yapılmasını ve yılda üç maaş ikramiye verilmesini istemiştir. Sendikanın bu isteklerine karşılık, uzlaştırma kurulu saat ücretlerine birinci, ikinci ve üçüncü yıllar için 150-180-200 kuruş zam yapılmasını ve 2,5 maaş tutarında ikramiye verilmesini teklif etmiştir. Uzlaştırma kurulunun bu kararı hem sendika hem de işveren tarafından kabul edilmemiş ve grev kararı alan Kimya-İş Sendikası 8.5.1973 de greve başlamıştır.

Kimya-İş Sendikası yöneticileri görüşmeler boyunca uzlaşmaz bir tutum takınan Kimya İşverenleri Sendikasının kasıtlı bir grev kışkırtıcılığı yaptığını ve Pfizer ve Roche İlâç Fabrikalarındaki görüşmelerde de aynı tutumu sürdürdüklerini, üç yerde birden grev başlatarak Kimya-İş'i ekonomik bir çöküntüye uğratmak istediklerini belirtmişlerdir.

ROCHE GREVİ

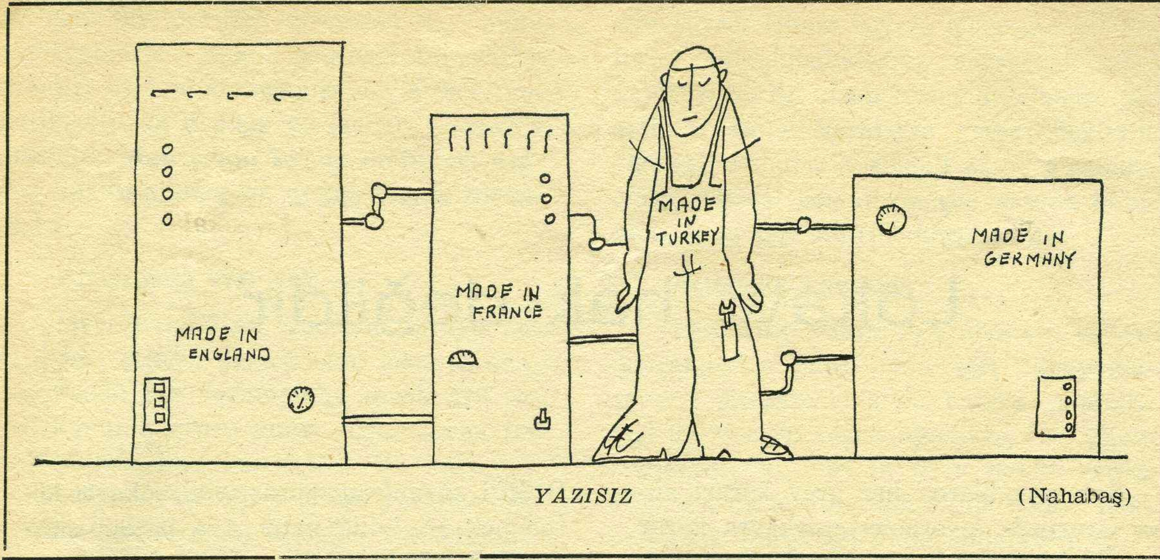
Kimya-İş Sendikası Roche İlâç Fabrikasında da 1.1.1973 tarihinde başlattığı toplu sözleşme görüşmelerinde, 15.4.1973 tarihindeki uzlaştırma kurulu kararıyla bir sonuca ulaşamayınca Abbott İlâç Fabrikasıyla aynı günde greve başlamıştır.

Kimya-İş Sendikası bu işyerinde de saat ücretlerine 300'er kuruş zam yapılmasını ve 3 maaş tutarında ikramiye verilmesini teklif etmiştir. Uzlaştırma kurulunun birinci yıl için 200, ikinci yıl için 225 kuruş zam yapılması ve 2 maaş ikramiye verilmesi yolundaki kararı da yine taraflarca kabul edilmemiş ve toplam 12 madde üzerindeki uyuşmazlık sonucunda alınan grev kararından sonra uygulamaya geçilmiştir.

Roche İlâç Fabrikasındaki greve 339 işçinin katıldığını belirten Kimya-İş yöne-



Kimya-İş Sendikasının Roche İlâç Fabrikasındaki grevine katılan işçilerden bir grup.



YAZISIZ (Nahabaş)

ticileri «İsviçre sermayeli uluslararası bir tekel olan ROCHE firması, insan sağlığını ön plana almaktan çok dünya pazarlarından en fazla kârı elde etmeyi hedefleyen bir politika izlemektedir. Bu tutumu bugünlerde İngiltere, Kanada ve Almanya'da skandallar yaratmaktadır. Sözgelimi İngiltere Tekeller Komisyonu, Roche'un sattığı yatıştırıcı ilâçlarda yüzde 75'lik bir indirim yapmış ve Roche son üç yıllık kârından 1,5 milyon Sterlin'i iade etmek zorunda kalmıştır.» demişlerdir. Roche'un insan sağlığı bakımından yararı tartışmalı olan Librium ilâcından sağladığı kârları açıklamak amacıyla bir hesaplama yapan Kimya-İş yöneticileri «608 TL'sına ithal edilen Librium'un 1 gr. 60,8 kuruş, 1 mgr. 0.06 kuruştur. Buna göre 30 drajeden 4 mgr'lık Librium kutularında 9 kuruşluk Librium bulunmaktadır. Ve 5.50 kuruşa satılmaktadır. Bu durumda sözgelimi bir hastanın, hastalığı boyunca 1 kilo Librium tüketmesi gerektiğini varsaysak, 36 bin TL. ödemek zorunda kalacaktır.» demişler ve grevlerinin DİSK ve Uluslararası bir kuruluş olan ICF tarafından desteklendiğini belirtmişlerdir.

PFİZER GREVİ

Kimya-İş Sendikası'nın Roche İlâç Fabrikasıyla aynı tarihte toplu sözleşme görüşmelerine başladığı ve uyuşmazlık sonucu grev kararı aldığı Pfizer İlâç Fabrikasında da işverenin mehil istediği 14 mayıs pazartesi gününe kadar grev uygulaması durdurulmuş, fakat, Pfizer'in Amerikalı yöneticileriyle yürütülen görüşmelerden sonuç alınamayınca, sendikanın üçüncü grevi başlatılmıştır. Kimya-İş Sendikası bu işyerinde de saat ücretlerine iki yıl için 3'er lira ücret zammı istemiş fakat bu isteği reddedilmiştir. Pfizer'de çalışan 300 işçinin greve başlamasıyla, Kimya-İş'in grevlerine katılan işçilerin sayısı 995'e ulaştı.

İKİ GREV BİTTİ

Kimya-İş Sendikasının kamuoyunda ve uluslararası federasyonlarca destek gören grevlerinden birkaç gün sonra 18 mayıs cuma günü Pfizer ve Roche işverenleri anlaşmaya yanaştılar ve sendikanın isteklerini kabul ettiler. Taraflar arasında imzalanan ve Kimya-İş Sendikasının zaferi olarak nitelendirilen sözleşmeyle Roche ve Pfizer Fabrikalarında çalışan işçilerin saat ücretlerine birinci ve ikinci yıllar için 200'er kuruş ücret zammı ile yılda 3 maaş tutarında ikramiye verilmesi kararlaştırıldı. Bu arada Abbott İlâç Fabrikası işvereni anlaşmaya yanaşmadığı için bu işyeri ile sözleşme imzalanamadı. Böylece Kimya-İş Sendikasının yabancı sermayeli ilâç şirketlerine karşı açtığı mücadele, işçi dayanışmasının ve zaferle biten direnişlerin en önemli örnekleri oldu.

Lokavt hak değildir

Son zamanlarda her grev kararı alınan işyerinde, işverenlerin lokavta karar vermesi, hatta bu kararı uygulamaya koyması, lokavtı yeniden günün konusu yapmıştır. Bilindiği gibi lokavt, işverenlerin daha düşük ü c r e t ve iş koşullarıyla işçileri çalıştırmaya zorlayan ve çalışan bütün işçileri kapı dışarı edip, onlara hiç bir hak tanımayan bir davranışın adıdır. Daha açık bir anlatımla, lokavt işçileri açlığa ve onları aileleriyle birlikte sefalete mahkûm etme tehdidi ile işçileri o günkü ücret ve iş koşullarından daha düşük ölçülerde çalışmayı kabule zorlamadır.

Anayasada yeri olmayan, Anayasada sosyal bir hak olarak kabul edilmeyen lokavt yapma yetkisi işverenlere 275 sayılı yasa ile kabul edilmekte olduğu bir sırada, DİSK'i kuranlar, daha 1963'lerde lokavta karşı çıkmış ve bu yetkinin (hakkın değil) yasa ile işverenlere tanınmamasını Türk-İş Temsilciler Meclisinde savunmuşlardı. Ne var ki başta Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy olduğu halde pek çok sendikacı lokavtı, greve eşit bir hak olarak tanımayı savunmuş ve böylece daha o tarihlerde Türk-İş içinde işçiden yana olanlarla işveren ağzı kullananlar keskin çizgilerle birbirinden ayrılmışlardı.

Lokavtlar yine başladı

İşverenler, özellikle deri işkolunda lokavta başlayınca Türk-İş içinde de lokavta karşı çıkanlar olmuş ve bunlar bu kez DİSK'i kuranların görüşlerini, lokavtı kötülemek için dile getirmeye başlamışlardır. Lokavta karşı çıkmada öncülük yapan ve bugün DİSK içinde bulunan sendikacılar işçi sorunlarını nasıl gerçekçi bir açıdan değerlendirdiklerini, Türk-İş içindeki bazı sendikacılara da kabul ettirmişlerdir.

Son zamanlarda lokavtın yeniden uygulanmaya başlaması bu konuya yeniden eğilmemizi gerektirmiştir. Bilindiği gibi hukuk kuralları arasında bir önem sırası vardır. Vatandaş olarak, doğrudan doğruya bizimle ilgili bir mahkeme kararı varsa, belki onu çok önemli sayarız. Ama aslında, mahkeme kararlarının üst mahkeme kararlarına aykırı olmaması gerektiği gibi, tüzük ve yönetmeliklerin kanunlara, kanunların anayasaya, anayasanın da genel hukuk prensiplerine aykırı olmaması gerekir. Bunlar bir üsttekine aykırı olurlarsa geçersiz kalırlar. Bir başka deyişle, önem sırası, genel hukuk prensiplerinden ve anayasalardan başlar, kanunlara, tüzük ve yönetmeliklere doğru iner, en sonda da uygulamaya ilişkin mahkeme kararları yer alır.

Öte yandan, Pozitivist denilen şekil meraklılarının bütün iddialarına rağmen, «hukukî» olanla «kanunî» olan da bazen aynı anlama gelmeyebilir. Şekil yönünden kusursuz öyle bir takım kanunlar olabilir ki, bunları hukuka uygun saymak imkânı bulunmaz. Klâsik örnek, Hitler Almanyasının Nazi kanunlarıdır. Bu kadar

belirgin bir aşırılığa gitmeden de, şunu söyleyebiliriz : hukuk yaşayan bir varlık gibidir, toplumun anlayışı değiştikçe, geliştikçe, o da değişir ve gelişir. Yasama organlarından çıkan kanun metinleri çağdaş hukuk anlayışına uygun olmak zorundadır.

Anayasada yeri yok

İşverenin bütün işçilerini birden kapı dışarı etmesi demek olan lokavta anayasamızda yer verilmemiş, ancak 275 sayılı kanunla greve karşı dengeleyici bir hak olarak düzenlenmiştir. Bu kurumun anayasaya aykırılığı şimdilik yetkili mahkemece reddedilmiş olmakla birlikte, bir hak olarak ne dereceye kadar hukuk geçerliliği taşıdığı tartışması devam etmektedir - kaldırılıncaya kadar da devam edecektir.

Kamu gücünün grevle lokavtı dengelemesi gerektiği düşüncesi, işçiyle işvereni «simetrik» görmekten ileri geldiği için yanlıştır. Hani, «bir elmanın yarısı işçi, yarısı işveren» der gibi. Oysa, üretim süreci içinde işçiyle işverenin birbirlerini tamamladıklarını varsaysak bile, devletin bu iki unsur arasında simetri gözetmesi kamu yararının gereği değildir. Devlet, ekonomik açıdan zayıf durumda olanı, siyasal açıdan da çok sayıda bulunanı, yani işçi sınıfını korumalıdır.

Eşitsizlik kavramı

Eşitsizlik, yalnız eşit olanlara eşitsiz davranmakla yaratılmaz, eşit olmayanlara eşit davranmakla da ortaya çıkabilir. İşçi ile işveren «eşit» ağırlıkta, eşit güçte değillerdir ki, birinin grev hakkı vardır diye, eşitlik adına ötekinin de lokavt hakkı olması gerektiği iddia edilebilsin.

Kaldı ki, işverenler çoğu zaman lokavtı, kanunda öngörüldüğü gibi, çalışma koşullarına ilişkin bir önerilerini kabul ettirmek için değil, haklarını isteyen işçilerin belini bükmek için kullanmaktadırlar. Lokavt hukukî anlamda bir hak olmadığı için, bunlara «hakkın suistimali» bile denemez, düpedüz kötü niyetli hareketlerdir.

TARİHTEN DERS

UYGARLIĞIN GEREKLERİ

«Arkadaşlar; pek iyi bilirsiniz, medeniyetler bir memlekete girerken gümrüklere uğramaz, şunun bunun mütalâasını almaz; tasvibini beklemez. Gelenler, eğer bir takım ihtiyaçların, bir takım zaruretlerin netice-i tabiîyyesi ise, mutlak içeri girer, mani olamayız... Erzurum mebusu Ziya efendi ,sınaî hayatın, fabrika hayatının Türk topraklarına girmesine taraftardır. Nutkunda okuyoruz, fabrikamız yoktur, diyor. O halde fabrikanın memlekete girmesine müsaade ediyorlar. Fabrika geldi, fabrikalar geldi! elli, yüz ve daha fazla, şehirlerimizin üstünde mavi gökleri kapatan dumanlardan müteşekkil ikinci bir gök, siyah bir gök peyda oldu. Fabrikanın içinde alın teriyle çalışan, göz nuru döken amele vardır, onun karşısında sermayedar. Sermayedar ile amele arasında, yani para ile iş arasında kavga başlayacak mı, başlamayacak mı? Başlayacak. Sosyalist akideleri memleketimize girmiş demektir. «Efendim, biz bunu istemeyiz.» Hocam böyle olmaz, fabrika girdi mi, Sosyalist akideleri de içeri girer. O akideler makinenin bünyesine dahildir. (Bravo sesleri.)»

Kırksekiz yıl önce, Büyük Millet Meclisi'nde Erzurum Mebusu Ziya Efendi gerici bir konuşma yapmıştı (13 Şubat 1925). Ertesi gün, genç Cumhuriyetin ünlü söylevcisi Hamdullah Suphi (Tanrıöver) ona karşılık verdi. Yenileşmenin anlamını açıklayan bu söylev o kadar beğenildi ki, TBMM'nce memleketin her yanına «neşir ve tamim» edildi. Yukarıdaki sözler, o konuşmadan alınmıştır. Yarım yüzyıl öncesinin gerçekçi sezgilerini, bugün hâlâ bazıları ya anlamıyor ya da işlerine gelmediği için öyle görünüyor.

SİNA PAMUKÇU

Sendika özgürlüğü üstüne

Uluslararası Çalışma Örgütü (UÇÖ), bundan 20 yıl önce, örgüte üye ülkelerde sendika özgürlüğünün kısıtlanması, ihlâli gibi durumları incelemek üzere bir «Sendika Özgürlüğü Komitesi» kurmuş bulunuyordu.

Kurulduğundan bu yana Komite, UÇÖ'nce kabul edilmiş olan 87 ve 98 sayılı Uluslararası Sözleşmelerde yer alan ilkelerle ilgili 700 «Örnek-Olay»ı incelemiş bulunmaktadır. 87 sayılı Sözleşme bütün işçiler ve işverenlere, hiç bir ayırım gözetilmeden ve daha önceden izin alınmasına gerek olmadan kendi seçtikleri örgütleri kurma ve bunları, özgürlük içinde kabul edilmiş tüzük ve yönetmeliklerine göre yürütme hakkını tanımaktadır. 98 sayılı Sözleşme ise, işçileri işe alınmaları ve çalışmaları sırasında sendika-düşmanı davranışlara karşı korumakta ve sendika özgürlüğünü koruyan çeşitli hükümler getirmektedir.

87 sayılı Sözleşme 77 ülke tarafından (Türkiye yok) ve 98 sayılı Sözleşme de 90 ülke tarafından (Türkiye var) onaylanmış bulunmaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, Komite'nin almış olduğu bir karardır. Buna göre, Komite, üye bir ülkenin sendikal hakları ihlal etmişleriyle ilgili araştırmalarında kendini söz konusu ülkenin 87 sayılı Sözleşmeyi onaylamış olup olmamasıyla bağlı görmemektedir. Komite, bu sözleşmelerden birini ya da ikisini de onaylamamış ülkelere karşı yapılan şikâyetleri incelemeyi kabul ede gelmiştir.

Komite, UÇÖ Yönetim Kurulunca atanmış bulunan ve Hükûmet, İşçi ve İşveren grupların temsil eden dokuz üyeden meydana gelmektedir. Komitenin yaptığı araştırmalar sonunda, 87 ve 98 sayılı Sözleşmelerle kabul edilen ölçüleri tamamlayan bir dizi ilke meydana gelmiş bulunmaktadır. Bu ilkeler, söz konusu ölçülerin daha iyi tanımlanmasına da yardımcı olmaktadır.

Bu ilkelerden bazılarını aşağıda genel olarak ele alıyoruz.

Bir örgütü seçme özgürlüğü

UÇÖ'nce ortaya konmuş bulunan ölçüler, işçilerin ve işverenlerin serbestçe örgüt kurmalarını ve kurulan örgütlere katılmalarını garanti altına almaktadır. Komite, bir işyeri için tek bir sendika ve bir ülke için tek bir işçi konfederasyonu kurulmasını öngören yasaların sendikal özgürlüğü ihlal edici olduğunu kabul etmiştir.

Federasyon ve Konfederasyonların kurulması

Üst örgütlerin kurulmasında asgarî bir miktarda sendika ya da federasyonun bir araya gelmesini öne koşan yasa hükümlerini Komite kabul etmemektedir. Bunun gibi, ayrı işkollarından gelen sendikaların bölgesel-coğrafî birlikler kurmalarını önleyici yasa hükümlerini de 87 ve 98 sayılı Sözleşmelere aykırı bulmaktadır.

Toplu pazarlık

Komite, temel sendikal haklardan biri olan toplu pazarlık hakkını, çeşitli açılardan ele almış ve pazarlığın serbestçe yürütülmesi üzerinde önemle durmuştur. Toplu sözleşmelerle kabul edilen çalışma koşullarını aşan ya da değiştiren ya da gelecekte sendikaların bazı koşulları sözleşmelerle düzenlenmelerini önleyen yasa hükümleri sendikaların toplu pazarlık yapma haklarını ihlâl edici olarak kabul edilmektedir.

Özgül bir ekonomi politikanın izlenmesine bağlı olarak toplu pazarlığı sınırlandıran yasa hükümleri ise özel önem kazanmaktadır. Komite, ilke olarak, toplu sözleşmelerin hükûmetin onayına bağlı olmasına da; hükûmetin, kendi genel politikasına aykırı toplu sözleşme hükümleri kabul etmemesine de karşıdır.

Örneğin, ekonomi politikasının hedefleri ile açıkça çatışan toplu sözleşme hükümleri, danışma ve tavsiye alma niteliğinde olmak üzere, işçi ve işveren temsilcilerinin de katıldığı bir danışma komitesine sunulabilir. Komite her halû kârda, işçilerin hayat standartlarının zarar görmemesi gerektiğini bildirmiştir.

Grev hakkı

Komite grev hakkını kabul etmekle birlikte, bu hakkın kullanılmasının geçici olarak sınırlandırılabileceği görüşünü belirtmiştir. Bu gibi sınırlamalar arasında grev yapılacağı hakkında daha önce yetkili katlarda bildirme ya da greve gitmeden önce uzlaştırma, arabuluculuk ve hakem prosedürlerinden geçilmesinin öne koşulması gösterilebilir. Toplu sözleşmeye aykırı olarak greve gitmek de bu meyanda olabilir.

Sendikal haklar ve medenî haklar

Komitenin ele aldığı sorunlar arasında, toplanma, fikir, rastgele tutuklanmama, bağımsız ve tarafsız yargı katlarınca yargılanma, özel hayata rastgele karışılmaması gibi özgürlükler dahil temel insan özgürlükleri de bulunuyordu. Bu konuyla ilgili kararlarında Komite'ye İnsan Hakları Bildirisi ile 1970 yılında UÇÖ tarafından kabul edilmiş olan sendikal haklar ve bunların medenî haklarla olan ilişkileri konulu Karar Sureti rehberlik etmiştir.

Komite, sendikal hakların tam uygulanabilmesi için her türlü haber, görüş ve fikirin açıklanmasının ve sendika toplantılarının, yayınlarının, bildirilerinin ve her türlü çalışmalarının tam bir serbestlik içinde cereyan etmesini gerekli görmüştür.

Sendikacıların tutuklanmalarına gelince, bu konuda Komite, tutuklanmaların sendikal çalışmalarla ilgili olmadığı hususunun ispatı mükellefiyetinin hükûmetlere düştüğü görüşündedir.

Yine Komite'nin görüşüne göre, sendikaların bulundukları yere girme ve arama ancak mahkemelerce verilen yazılı arama emriyle olabilir.

SONUÇ

Komitenin sağladığı başarıların başında şu nokta gelmektedir: sendikal özgürlük ilkelerinin uluslararası bakımdan da geçerli olduğu artık kabul edilmekte ve ilgili hükûmetler Komite aracılığıyla UÇÖ tarafından verilecek kararı hesaba katmak durumuna girmiş bulunmaktatadırlar. Komitenin, bir ilkede sendikal hakların ihlal edildiği ya da kısıtlandığı hakkındaki açıklamasının UÇÖ tarafından dünya kamu oyuna açıklanmasını istemeyen bazı hükûmetlerin, UÇÖ'nün tavsiyelerine uyarak durumu düzeltmelerine karşılık, bazılarının da eski kararlarında israr etmiş oldukları bir gerçektir. Komitenin çalışmalarının dolaylı etkilerini de hesaba katmak gerekir. Bazı hallerde Komitenin varlığı sendikal hakların ihlali ya da kısıtlanmasını önleyici, bazı hallerde de daha iyi yasaların hazırlanmasını sağlayıcı rol oynamıştır.

Gelecek sayımızda UÇÖ'nün sendika kurma özgürlüğünü kamu hizmetlileri ve devlet memurlarının açısından yaptığı çalışmaları ele alacağız.

Pahalılık kol geziyor

Ticaret Bakanlığının Mart ayına ait fiyat endekslerinden belli olmaktadır ki, 12 Mart'tan sonra da süren hayat pahalılığı 1973 yılında daha da artacaktır. Gerçekten de, 1973 yılının ilk üç ayındaki fiyat hareketleri geçen yılın ilk üç ayındaki artışların üstünde seyretmiştir. Toptan eşya fiyatları endeksinde geçen yılın ilk üç ayında yüzde 5'2'lik bir atış olmuştur. Bu yılın aynı dönemdeki artışı işe yüzde 6,2'dir. Ankara geçinme endeksinin geçen yılın ilk üç ayında yüzde 0,9 artmasına karşılık, bu yılın aynı dönemindeki artış yüzde 1,7'yi bulmuştur. İstanbul geçinme endeksinde de geçen yıldaki yüzde 1,3'lük artışa karşılık bu yılki artış yüzde 1,7 olmuştur.

Bunu şu tablo ile de gösterebiliriz :

	Toptan eşya fiyatları endeksi	Ankara geçinme endeksi	İstanbul geçinme endeksi
1971 Aralık 1972 Mart	5.2	0.9	1.3
1972 Aralık 1973 Mart	6.2	1.7	1.7

Böyle olunca, bu yılın fiyat artışlarının yüzde 8'i aşmamasının sağlanacağını söyleyen sayın Başbakanın sözlerinin gerçekleşmesi ihtimali ortadan kalkmaktadır. Zaten sayın Başbakan fiyatların 1971'de yüzde 23, 1972'de de yüzde 14,6 oranında arttığını bizzat söylemiştir.

Öte yandan, İzmir Ticaret Odası ikinci Başkanı Orhan Özbek Anadolu Ajansı'na verdiği demecinde, 1973 yılının, ilk dört aylık fiyat endekslerine göre bu yılki fiyat artışı eğiliminin 1972 yılından yavaş olmadığını öne sürerek o da bu gerçeği kabul etmiştir. Kaldı ki, resmî kaynak ve ağızlarla itiraf edilen hayat pahalılığı oranlarının daima gerçeğin altında kaldığı unutulmamalıdır.

DAİMA GÜNÜN KONUSU

Hayat pahalılığının ve fiyatların artmasının daima günün konusu olması ve iktidarların hayat pahalılığı artışını durduracaklarına söz vermeleri, bu artıştan zarar görenlerin aksini savunmaları alışagelinmiş bir şeydir.

Ancak şimdi ortaya yeni bir durum çıktı : Sayın Başbakan fiyat artışlarına kalkınmanın yol açtığını, yani fiyatların artmasının hızlı kalkınmamızın bir sonucu olduğunu haber verdi. Sayın Başbakan bazı gerçekleri gizlemeye gerek görmeden açıkça şöyle söylüyor : «Ekonomiyi zorladığımız için bir takım fiyat artışları olacaktır. Ayrıca, teşvik bakımından da fiyat hareketlerinin biraz artması, yine kalkınmaya bir vasıta olma bakımından doğru bir yol gibi gözükmektedir. Çünkü çabuk amorti edersin. Fiyatlar eğer aynı seviyede kalırsa, yirmi senede amorti edeceğiniz bir yatırım daha geç amorti edilir.»

Yine sayın Başbakana göre, tarımsal ürünlerin fiyatlarını düşük düzeyde, büyük sanayinin kârlarını ise yüksek düzeyde tutmak gereklidir.

BAŞBAKANIN GöRÜŞLERİ

Sayın Başbakanın sözlerinin anlamı şudur : Büyük sanayiciler ve tüccarlar mallarını ne kadar pahalıya satarlarsa yatırdıkları parayı o kadar çabuk çıkarırlar, o kadar çabuk ve kolay kâr ederler. Bunun için de yatırımcıyı, büyük sanayii teşvik edeceğiz, çünkü bizim için kalkınma, çok dar ve belli bir kesimin, yatırımcı kesimin kalkınması demektir. O halde, fiyat hareketleri hızlanınca sevinmeliyiz, zira böylece yatırımların amortismanı çabuklaştırılmış olacaktır.

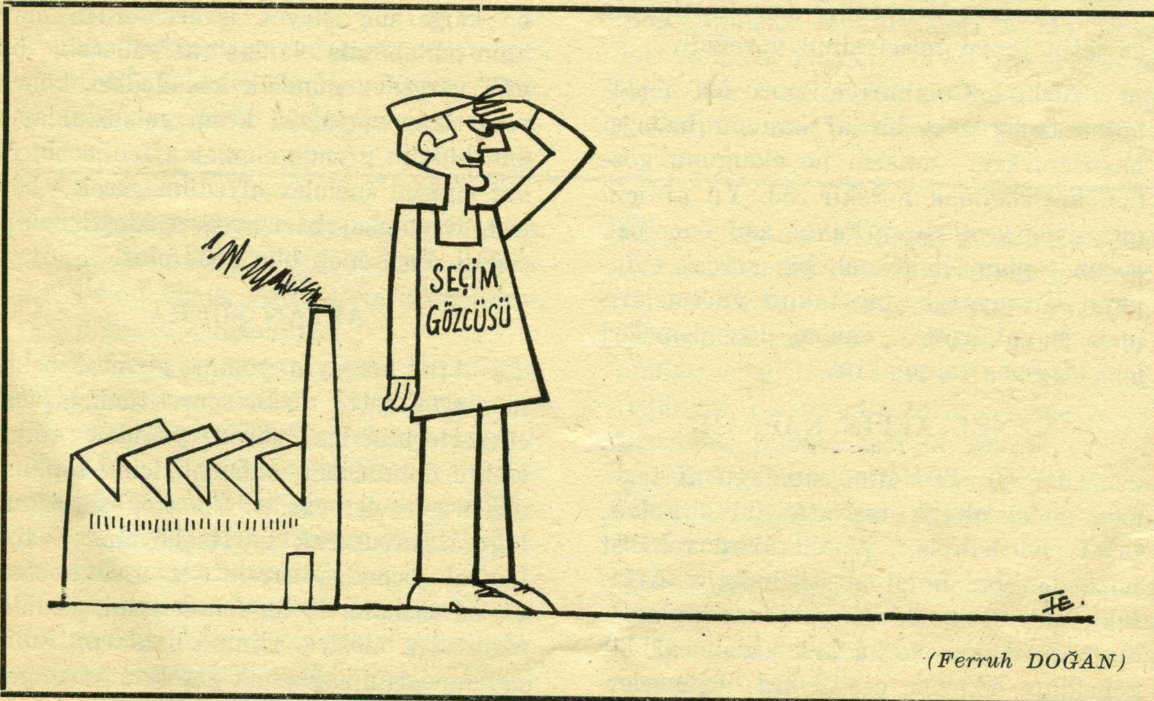
Burada dikkat edilecek ikinci nokta da, sayın Başbakanın bu orijinal görüşü sanayicileri ve tüccarları savunan bir görüş olduğu halde, yukarıda sözünü ettiğimiz demecinde, İzmir Ticaret Odası İkinci Başkanı Orhan Özbek bu mevzuda sayın Başbakan ile aynı görüşü paylaşmadıklarını belirtmiştir.

Sayın Başbakanın ileri sürdüğü bu politika sosyal adalete aykırıdır, çünkü işçilerin, memurların ve öbür dar gelirlilerin, kısacası halkın sırtından bir avuç insanın aşırı ve kolay kâr etmesine yol açmaktadır.

SOSYO EKONOMİK DÜZEN

İşçi hak ve özgürlüklerinin daha da kısıtlanmasına yol açacak çabalar durdurulmalı ve uygulamada da kuşa çevrilmiş bulunan anayasal toplu sözleşme ve grev hakkının tam olarak verilmesini sağlayacak yasalar çıkarılmalıdır. Memurların sendika hakkı yoktur, bunların bu hakka kavuşmaları teşvik edilmelidir. Tarım İş Kanunu artık yasalaşmalıdır. Türkiye'nin sosyo-ekonomik düzeyinin işçilerden ve öbür dar gelirlilerden yana değiştirilebilmesi için işçilerin yurt yönetimine ağırlıklarını koymaları, yurt sorunlarında söz ve karar sahibi olmaları için demokratik dengenin sol kanadının önündeki engellerin kaldırılması teşvik edilmelidir. Yoksa, işçiler toplu sözleşmelerle ne kadar zam sağlarlarsa sağlasınlar, fiyat artışları bu zamları bir yutuşta silip süpürmektedir.

Yukarıdaki sözlerimizi özetleyecek olursak diyebiliriz ki, Türkiye'deki bir avuç tekelci sermayenin, bir avuç tekelci grubun çıkarını gözetme yolunu tutanlar sosyo-ekonomik çıkmaza doğru ilerlemektedirler ve bu yoldan dönmek zorunda kaldıklarında, bu işten yine Türk ekonomisi ve halkı zararlı çıkacaktır.



(Ferruh DOĞAN)

Genel af çıkarılmalı

Kanunların tam anlamıyla «kanun» olabilmesi için şeklî ve maddî şartları yerine getirmeleri gerekir. Kanunların şekil şartları, usulüne uygun olarak çıkarılmaları demektir : TBMM'nde çoğunluğu sağlayacak, Cumhurbaşkanınca imzalanacak, Resmî Gazetede yayınlanacaklardır. Fakat, maddî bakımdan da kanunların objektif olmaları, genel nitelik taşımaları gerekir. Belirli bir kişi hakkında çıkarılan kanun, maddî anlamıyla kanun değildir. Bu şartın koşulmasında, hiç şüphesiz bir maksat gözetilmiştir. Kamu otoritesinin yurttaşlar arasında ayrım yapmadan adalet ve eşitlikle kural koyması, yasa çıkarması, demokratik bir devletin temel felsefesinin gereğidir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 50. Yıldönümü dolayısıyla bir af kanunu tasarısı hazırlanırken, amacın ne olduğunu gözden kaçırmamak gerekir. 50. Yıl af için güzel bir vesiledir. Fakat asıl önemlisi, suçun toplumsal kökenli bir gerçek olduğunu kavrayarak, bir takım yurttaşlarımıza hayatlarını yeniden düzenlemeleri için bir şans tanımaktır.

GENEL AFFIN KAPSAMI

CHP'nin TBMM'ne sunduğu af tasarısı, genel nitelik taşımaktadır. Fakat, tasarı bu haliyle, partilerarası rekabet yüzünden bir hayli eleştirilmiştir. Affın şeklî anlamıyla olduğu gibi. maddî anlamıyla da kanun adına hak kazanacak bir genellikte çıkması, çeşitli ard düşüncelerle engellenmek istenmektedir. Bu görüşler, en çok siyasal suçluları genel affa dahil etmeme noktası etrafında toplanıyor. Oysa, siyasal suçluların Cumhuriyetin 50. Yılı gibi bir vesilede öncelikle affa katılmaları gerekir. Toplumca geçirdiğimiz sarsıntılardan sonra, açılan yaraları sarmanın artık zamanı gelmiştir. Bir kısım sağcı yazarların, siyasal suçlular affa dahil edilmek istenirse, «böyle bir tutum ,affa gerçekten lâyık olan binlerce mahkûmun da kurtuluşlarını tehlikeye sokar» diyerek, şantaj ve kışkırtma yoluna sapmaları çok üzücüdür.

Çeşitli âdi suçlar bir yana, işçi sınıfına karşı suç işleyen işverenlerden mahkûm edilebilmiş olanlar affedilecek, büyük vergi ve gümrük kaçakçıları, rüşvet ve irtikâp suçluları, kredi yolsuzluklarından hüküm giymiş olanlar affedilecek, fakat siyasal suçlular affedilmeyecek - böylece toplumsal barışın gerçekleştirilebileceğini düşünmek bile abes olur.

AFTAN SONRA

Afla herşeyin yoluna girmesi beklenemez. Elbette aftan sonra tenhalaşacak cezaevlerinin kısa sürede yeniden tıklım tıklım dolmalarını önlemek için topluma düşen görevler vardır. Elbette, afla özgürlüğüne kavuşacak yurttaşlarımızın toplumsal yaşayışa sarsıntısız uyabilmeleri, en azından iş bulabilmelerini, yeniden okuma ve meslek edinme haklarını kullanabilmelerini sağlamak gerekir. Affın ger-

DİSK'in bilimsel toplantısı

Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu, 274 ve 275 sayılı Sendikalar ve Toplu Sözleşme Yasalarında yeniden yapılacak değişiklikler dolayısıyla, bu konulara ilişkin çeşitli sorunların bilim adamları ve sendikacılar arasında tartışılmasını sağlamak için bir toplantı düzenlemiştir. Mayıs ayının 16, 17 ve 18'inci günleri, Yeniköy'deki T.C. Turizm Bankası'na ait Carlton Oteli salonlarında yapılan bu seminerde Sosyal Siyaset ve İş Hukuku alanlarında ünlü profesörler tebliğler sunmuşlar; DİSK ve bağımsız sendika yöneticileri, hukukçular, işveren temsilcileri ve parlamenterler tartışmalara katılmışlardır.

Bilimsel toplantı, 16 Mayıs Çarşamba sabahı, DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler'in konuşmasıyla açılmıştır.

DİSK GENEL BAŞKANI KEMAL TÜRKLER'İN SEMİNERİ AÇIŞ KONUŞMASI

Türkler, özetle demiştir ki :

«Burada yapacak olduğumuz seminerin konusunu meydana getiren 274 ve 275 sayılı Sendikalar Kanunu ve Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu çıkalı on yıl oluyor. Bu iki Kanunun ve bunların uygulanmasının çalışma hayatımıza istenilen düzeni bir türlü getirememiş olduğu görüşüne, öyle sanıyorum ki, pek itiraz edecek kalmadı artık.

Gerçekten, başta toplu sözleşme yetkisinin tespiti gelmek üzere, bu konularda Bölge Çalışma Müdürlükleri, İş Mahkemeleri ve hatta Yargıtay'ın birbiriyle öyle çelişen kararları oluyor ki, hukukçular bile tedirginliklerini açıklamak zorunda kalı-

---

çekten faydalı olması için bu sorunların üstünde durulmalı, çözüm yolları aranmalıdır. Fakat ilk iş, genel affın çıkarılması, affın objektif olmasıdır.

Bu fırsattan yararlanarak ilerici güçleri kötüleme ve öçalma duygularıyla kamuoyunun sömürülmesine olanak bırakılmamalıdır. Ancak, önyargısız ve geniş kapsamlı bir af çıkarılırsa, o zaman Türkiye'nin demokratik düzene dönüş umutları hak kazanabilecektir.

Şurasını da unutmamak gerekir ki, Türkiye Cumhuriyetinin ellinci yılına varmasında, sağduyulu davranışların büyük bir payı olmuştur. Büyük Atatürk'ün sağlığında, Cumhuriyet Bayramları gibi ulusal bir birlik ve bütünlük ruhu yaratmaya özellikle elverişli günlerde genel af kanunları çıkarılması, hatta 150'liklerin affedilmesi, bu devletin türlü çelişme ve çatışmalara rağmen sağlıklı olarak varlığını sürdürebilmesini sağlamıştır. Başka bakımlardan günah ve sevapları bir yana, daha sonraki hükûmet yöneticileri de aynı anlayışla hareket etmişlerdir. Bunun faydaları ortadadır. Bugün genel affa karşı çıkan kindarlık ise, olabilecek en zararlı tutumdur.

yorlar. Bir örnek olarak, Zonguldak İş Mahkemesi'nin toplu sözleşmeye taraf olmayan bir sendikanın kendisinin imzalamadığı bir toplu sözleşmeyi feshetmesini uygun gören kararını gösterebiliriz.

İşte bu gibi çelişen uygulama ve kararlar işyerlerinde gerçek bir huzursuzluğun kaynağı olmaktadır ve işçiler ve sendikalar gibi işverenler de bundan yakınmaktadırlar.

Biz Anayasacıyız

Biz, DİSK olarak, nasıl Anayasamızdan ve onun titizlikle uygulanmasından yana isek; bu konuda da Anayasa Mahkememizin bir ilkesine aynı titizlikle sarılmış bulunuyoruz : Anayasa Mahkemesi bir kararında (967/29) sendika hak ve özgürlükleri denince bundan Batı'da bugün yerleşmiş bulunan sendikal hak ve özgürlüklerin anlaşılması gerektiğini tespit etmiş bulunmaktadır.

Türkiye'de gerçek demokrasiden bahsedebilmek için gerek Yasalarda, gerekse uygulamada Batıdaki sendikal hak ve özgürlüklerin eksiksiz ve tam olarak gerçekleştirilmesi gerekir. Bu arada şunu da söylemek isteriz ki, Uluslararası Çalışma Örgütünün sendika hak ve özgürlükleri ile ilgili 87 sayılı Sözleşmesi'nin Türkiye tarafından hâlâ onaylanmamış olmasını büyük bir eksiklik olarak görüyoruz.

Batı sendikacılığında sendikaların toplu sözleşme yetkisinin tespitine idarenin karıştığına dair bir örnek verilemez. Batı'da bu iş ya tamamen serbest bırakılmış ve sendikalar güçlerine göre bu işi halletmişlerdir, ya da oylama sistemi getirilmiştir (Amerika'da ve İngiltere'de olduğu gibi). Batıda, bizde görüldüğü gibi kimin tarafından doldurulduğu ve sahte olup olmadığı araştırılmadan üye giriş fişlerini en çok gösteren sendikaya bir devlet dairesinin sözleşme yetkisi verdiğine örnek yoktur.

Yetki tespiti sorunu

Yetki tespitinde görülen uygulamaların, çok kere, haklı sendikanın aleyhine olarak sonuç verdiği ülkemizde, oylama sisteminin, yani bizim «referandum» dediğimiz, ilgili işçilerin, gizli oy-açık sayım usulüyle hangi sendikayı istediklerini belirtme sisteminin kabulü ve halihazır sistemde ısrar edilmemesi artık bir zorunluluk olmuştur.

Ekim ayında yapılacak genel seçimlerden sonraki Mecliste ele alınacağı anlaşılan 274 ve 275 sayılı Yasalardaki değişiklik teklifleri görüşülürken bu seminerde konuları çeşitli açılardan inceleyecek olan sayın bilim adamlarımızın görüşlerinden yararlanılacağını ümit etmek isteriz. Zira bilime kulak asmayan, uzmanların görüşlerine yer vermeyen ve sadece politik amaç güdülen tasarıların toplumları nerelere itelediği çok örneklerle anlaşılmıştır. Bu bakımdan DİSK seminerine katılan sayın bilim adamlarının tebliğlerine ve bu konuları tartışacak olanların görüşlerine büyük önem vermekteyiz. Bunun için de Seminer tebliğlerini ve tartışmaları en yakın zamanda bir kitapta toplayarak ilgililerin istifadesine sunacağız.»

Prof. Orhan Tuna tebliğini sundu

Bundan sonra, Kemal Türkler, ilk tebliğ sahibi, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Profesörlerinden Dr. Orhan Tuna'yı kürsüye davet etmiştir.

Prof. Dr. Orhan Tuna, **Sendika üyeliğinin kazanılması** konulu tebliğine başlamadan önce, sosyal siyaset ve iş hukuku sorunlarının üniversite hocalarıyla tatbikatı iyi bilen sendikacılar arasında tartışılmasına fırsat verdiği için, bu toplantıyı düzenleyen DİSK'e teşekkür etmiştir. Prof. Tuna, tebliğine 1960'tan önceki Türk Çalışma hayatının genel bir panoramasını çizmekle başlamıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında özel teşebbüse ağırlık veren Liberal bir hukuk devleti iken, 1930'lardan itibaren devletçiliğe kayılmış, 1937 yılında Anayasaya da giren bu ilke, 1936 tarihli İş ve 1938 tarihli Cemiyetler kanunlarında kendisini belli etmiştir. 1945'e kadar süren Tek Parti - Tek Şef düzeni, mutlak bir otoriter rejim olmuştur. Teorik ve ideolojik olmaktan çok, pratik ve pragmatik bir yaklaşımın nite-

liklendirdiği bu dönemde resmî sosyal siyaset politikası yukarıdan aşağıya ve tek taraflıdır. Çıkarılan mevzuatın üstünde ne işçi sınıfının ne de kamuoyunun (özellikle basının) etkisi ve payı vardır. Patronal ve otoriter tavırlı 1936 tarihli İş Kanununun 97'inci maddesi, çalışma hayatında «millî bütünlük» ve «âhenk» gerektiği gibi sözlerle, kamu yararının devlet tarafından gözetilmesini emretmekte, sendika demokrasisine hiç yaklaşmamaktadır. 1945-1950 döneminde de, Çalışma Bakanlığı, İş ve İşçi Bulma Kurumu, İşçi Sigortaları gibi örgütler kurulmasına ve 1947 tarihli Sendikalar Kanununun yapılmasına rağmen, gerçek sendikacılık başlayamamış, kurulan sendikalar yardım sandıkları niteliğinde kalmıştır. 1950-1960 da, karanlık bir devirdir. Türk sendikacılığı, ancak 1960'tan sonra ve özellikle 1961 Anayasasıyla birlikte canlılık kazanmıştır. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) hazırladığı 87 sayılı Sözleşme Türkiye'de hâlâ kabul edilmemiş olmakla birlikte, sendikal özgürlük yolunda önemli adımlar atılmıştır. Bizim açımızdan, 274 sayılı Sendikalar Kanununda iki önemli prensip vardır. Bunlardan biri, işçilerin herhangi bir sendikaya girmeye ya da girmemeye, o sendikadan çıkmaya ya da çıkmamaya zorlanamayacağını öngören **ihtiyarîlik**; öteki de, işçilere, diledikleri gibi Sendikalar, Birlikler, Federasyon ve Konfederasyonlar kurma hakkını tanıyan **çokluk**'tur.

Son on yılın görünümü

Bu ilkelerin son on yıl içindeki gelişmelerini gözden geçirmeye, Yargıtay'ın 1964 yılında aldığı bir kararı eleştirmekle başlamamız gerekir. Yasalarımızda sendikalara girme özgürlüğü olduğu gibi, sendikaların da kabul etme özgürlükleri olduğu yolunda sakıncalı bir anlayıştan kaynak alan bu karar, derneklerde ve hele sendikalarda azınlık hegemonyalarını, oligarşik eğilimleri sürdürmeye elverişli niteliktedir. Gerçekte, sendikal faaliyette bulunmak için üye olma isteği, hem temel bir hak, hem de iktisadî ve sosyal bir zorunluktur. Maalesef, Kanunun 21'inci maddesi de sendikaların bir çeşit feodal düzen kurmalarına yol açabilmektedir. Şöyle ki, sendika üyesi olmayan bir kimse, dayanışma aidatı ödemek istese bile, sendikanın muvafakatını esirgemesi halinde, yapılan toplu sözleşmelerden yararlanamamaktadır.

Toplu sözleşmeler bakımından sendikalı - sendikasız işçi ayrımı yapılması, bir zorlamaya yol açtığı için Anayasaya aykırı sayılmak gerekir. Dayanışma aidatı bile tartışmalı bir hukukî müessesedir.

Kaynakta aidat kesilmesi de, Türkiye'de sendikalara maddî güç kazandırmış olmakla birlikte, otomatikleşme ve mekanikleşme eğilimleri yarattığı için mücadele ruhunu ortadan kaldırmaktadır. Sarı sendikacılığı teşvik eden bu kanunî hükümlerin uzun vadede kaldırılması doğru olacaktır. Başka ülkelerde, işverene böyle bir mükellefiyet ancak toplu sözleşmelerle yüklenebilmektedir.

Çokluk ilkesi

Sendika demokrasisinin önemli bir gereği, çokluk ilkesidir. Gerçekte, Türkiye'deki sendikaların gelişmesi de bu ilke sayesinde olmuştur. 274 sayılı kanunun bazı hükümlerini değiştiren 1317 sayılı kanun ise, özellikle 9'uncu maddesinin 2'nci fıkrasındaki hükmüyle bu ilkeye ters düştüğü için Anayasa Mahkemesince iptal edilmiştir. Çok sendika - az üye yerine, az sendika - çok üye, aslında doğru bir hedeftir. Fakat, bu hedefin kendiliğinden gelişmelerle gerçekleşmesini beklemek yerine, yasal zorlamalarla sağlanmasını istemek, haksızlıklara yol açacaktır.

Türkiye'de sendikacılık kuvvetlenmesi, bugüne kadar, yukarıdan aşağıya bağışlamalarla, dış yardımlarla olmuştur. Oysa, «kendi kendine yardım» ilkesi işlemelidir. Sendikalarımız, artık devlete avuç açmadan gelişecek duruma gelmelidir.

GÖRÜŞMELER

Prof. Tuna'nın tebliğinden sonra açılan tartışmada, ilk sözü Prof. Dr. Nuri Çelik alarak, kanun yoluyla güçlü sendika yaratma çabasına kendisinin de karşı olduğunu, bu konuda Prof. Tuna'nın eleştirilerine katıldığını açıklamıştır. Ancak, Prof. Çelik, İsviçre'den alınan «dayanışma aidatı» müessesesinin sendikalarımızın güçlenmesine yardım ettiği için yararlı olduğunu belirtmiş ve işçileri belli bir sendikanın üyeliğine zorlamadığı için Anayasaya aykırı olmadığını söylemiştir. Prof. Çelik'e göre, sendika çokluğunu kendiliğinden azaltacak bir tedbir olarak İşkolları Yönetmeliğinin değiştirilerek işkolu sayısı 33-34'ten, Almanya'daki gibi 16'ya olmasa bile 20-23'e indirilmesi düşünülebilir. Ayrıca, işyeri sendikacılığının da kaldırılması yerinde olacaktır; çünkü işkolu sendikacılığının sarılaşması daha zordur. Bu arada, belki federasyonlar da kaldırılabilir. Dağınık, mahallî yöneticilerin bir arada çalışmaları mümkün değildir. Almanya'daki Birlik üstkuruluşları model alınabilir.

Rıza Güven'in gözlemi

Bağımsız sendikacılardan, Tekstil Sendikası Genel Başkanı Rıza Güven, 1317 sayılı kanunun, kanun zoruyla ayakta kalmak isteyen sendikacıların eseri olduğunu belirtmiştir. Güven, sendikaların ellerinde milyonlarca lira toplanmasına rağmen, işçi sınıfına gereği gibi hizmet etmediklerini öne sürmüş, İşçi Yardımlaşma Kurumu (İYAK) tasarısının da, yine kanun zoruyla iş yapma heveslerine bir örnek teşkil ettiğini söylemiştir.

Kimya İşverenleri Sendikasından Refik Baydur, memleketimizde sendikacılığın henüz Toplu Sözleşme fonksiyonunun dışına çıkamadığını belirtmiş, sendika çokluğunun hesapsız kitapsız bir rekabetle işverene de zararlı olduğunu iddia etmiştir. Baydur, Referandumun yetki saptanmasında yararlı olacağını ve sendikaların Parlamentoya girmek zorunda olduklarını söyledikten sonra, işveren açısından bazı eleştirilerde bulunmuştur. Ona göre, işçi liderlerinin sendika üyeleri üstünde disiplin kuramamaları, tabana tâviz vermek için aşırı taleplerle ortaya çıkmalarına yol açmaktadır.

Son konuşmalar

Prof. Dr. Orhan Tuna'nın tebliği üstünde, Suphi Nail Okay, Doç. Dr. Şener Akyol ve Dr. Gülten Kutal gibi akademisyen meslektaşlarının yaptıkları konuşmalardan sonra, Kemal Türkler sendikaların hem bir bütün olarak işçi sınıfına hizmet etmelerini sağlayacak hem de hile-i şeriyyelere başvurmadan demokratik bir biçimde güçlenmelerini mümkün kılacak bir öneride bulunmuştur. Türkler'e göre, esasen adı yanlış olan «dayanışma» aidatı kaldırılarak, yerine bir «yararlanma» aidatı müessesesi kurulmalıdır. Sendika üyeliği, yönetime katılma, sendika içinde söz ve karar sahibi olma hakkı üyelik aidatı ödeyenlere açık olmalıdır. Bunun dışında, bir sendikanın yaptığı bir toplu iş sözleşmesinden, isteyen her işçi «yararlanma» aidatı ödeyerek istifade edebilmelidir. Üyeler, tabiatıyla «yararlanma» aidatı da ödeyecekler, fakat üye olmayanlar, yalnız bu aidatı ödemek şartıyla, sendikanın ayrıca izni gerekmeksizin toplu sözleşme kapsamına girebileceklerdir.

Prof. Metin Kutal'ın tebliği

16 Mayıs Çarşamba günü öğleden sonra oturumda, seminerin ikinci tebliğini İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Profesörlerinden Metin Kutal, **Toplu İş Uyuşmazlıklarında Barışçı Çözüm Yolları** konusunda vermiştir.

Toplu iş ilişkilerinde, sözleşmenin, grevin, hatta sendikanın birer araç olduklarını, asıl amacın işçiyi insanca yaşatmak ve adaleti sağlamaktan ibaret bulunduğunu açıklayarak sözlerine başlayan Prof. Kutal, emek ve sermaye sahipleri arasındaki çıkar çekişmelerinin ya kişisel iş uyuşmazlıkları ya da toplu iş uyuşmazlıkları halinde ortaya çıktığını belirtmiştir. Kişisel uyuşmazlıklar, 1950 yılında kurulan İş Mahkemelerinin görev alanına gir-

mektedir. Toplu iş uyuşmazlıklarının ise tarafları, bir yanda işveren, karşısında esas itibarıyla, bir grup işçidir. Bazı ülkelerde «fiilî» bir işçi grubunun taraf olabilmesi kabul edilmiş olmakla birlikte, bizim 275 sayılı kanunumuz bu bakımdan yalnız sendikaları yetkili kılmıştır. Tarafların böyle bir uyuşmazlıktan en az yara alarak kurtulmasını sağlayan barışçı çözüm yolları üç tanedir: uzlaştırma, arabulma ve tahkim. İlk iki yol, Amerika ve İsviçre'de olduğu gibi, bizde de birleştirilmek istenmiştir. En zayıf çözüm yolu olan uzlaştırma, doktrinde tarafların zorlanmadan birleşmelerine çalışmaktan ibarettir. Bir kişi ya da bir kurul olabilen arabulucu ise, tarafların iddialarını delilleriyle birlikte inceler, değerlendirir, bir çözüm önerisiyle ortaya çıkar. Elinde hiç değilse manevî bir zorlama olanağı vardır: önerisini kabul etmeyen tarafı kamuoyuna açıklayabilir. Tahkim, mecburî ve ihtiyarî olmak üzere ikiye ayrılır. Mecburî tahkim, 1963'e kadar Türkiye'de olduğu gibi, grevin yasak olduğu ülkelerde uygulanmaktadır. Çoğulcu demokrasilerde mecburî tahkime yer yoktur; ancak ihtiyarî tahkime gidilebilir. Taraflar hakeme başvurmayı bir kez kabul ettiler mi, onun vereceği kararla bağlanmayı önceden kabul etmiş olurlar.

Getirilen düzen

Türkiye'de, başka ülkelerin çok yavaş gelişen bir süreçle ulaştıkları düzen, 1963 yılında çıkarılan 275 sayılı Kanunla bir çırpıda getirilmiştir. Bu düzenin esası, mecburî uzlaştırma + ihtiyarî tahkimdir. Daha ayrıntılı olarak, bizim sistemimizde öngörülen barışçı çözüm yolları beş tanedir:

1) Normal Uzlaştırma (Uzlaştırma Kurulları)

2) İstisnaî Uzlaştırma (Yüksek Uzlaştırma Kurulu)

3) Doğrudan doğruya Hükûmetin ara buluculuğu (Başbakan veya görevlendireceği bir Bakan)

4) İhtiyarî Tahkim (Özel ya da resmî kişi ya da kurullar)

5) Mecburî Tahkim (Grevin - Lokavtın yasak olduğu işkollarında veya istisnaî hallerde ve İl Hakem Kurulu, Yüksek Hakem Kurulu aracılığıyla) Bu sistemin esası, devletin uyuşmazlığı çözme sorumluluğunu yüklenmeden taraflara yardımcı olmasıdır. Ancak istisnaî hallerde, hükûmet millî güvenlik ve memleket sağlığı gerekçesiyle işe karışmakta, grev ve lokavtları erteleyerek işe el koymaktadır.

Beliren aksaklıklar

Ancak 274-275 sayılı Kanunlar hazırlanırken, Türk Sendikacılığı tecrübesiz olduğu için bir takım aksaklıklar olmuştur. 1908'den 1963'e kadar organik bir gelişmeyle gelinmemiş olması, gerçekten ihtiyaç olan hükümlerin isabetle seçilmesine imkân vermemiştir. Yine de, 1963 yılından beri yılda ortalama binden fazla toplu iş sözleşmesinin yapılmakta olması, küçümsenmeyecek bir sonuçtur.

Uzlaştırma adı altında, uzlaştırma arabuluculukla karışık olarak düzenlenmiş, fakat başarılı bir senteze ulaşılamamıştır. Yetkiler konusunda açıklık yoktur. «Tarafsız» aracılar tarafsız değildir. İstisnaî hallerde başvurulan Yüksek Uzlaştırma Kurulu da İl Hakem Kurulları da, kendilerinden beklenen fonksiyonu yerine getirememektedirler.

Barışçı çözüm yollarının etkili hale getirilmesi için, Prof. Kutal'a göre Çalışma Bakanlığında Bağımsız bir Büro kurulması faydalı olabilir. Uzmanların çalışabilecekleri böyle bir büro taraflara danışarak çeşitli inceleme ve araştırmalar yapabilir; veriler hazırlayabilir, gerçekten tarafsız olabilecek arabulucuları tespit edebilir. Böyle bir Büro kurulduktan sonra, önceleri buraya başvurmak ihtiyarî bırakılmalı, Büro olumlu çalışmalarıyla güven yaratmalıdır. Kaldı ki, bu örgüt yetki tespitleri gibi, başka sendikal sorunlarda da faydalı hizmetler yapabilir.

Yeni görüşler

Prof. Kutal'ın tebliğinden sonra açı-

lan tartışmalarda, Kemal Türkler yapılan eleştirilere katıldığını belirterek mecburî uzlaştırma sisteminin sakıncaları üstünde durmuştur. Türkler'e göre, ilk görüşmelerde sonuç alınamayınca uzlaştırmaya gitmek de ihtiyarî olmalıdır. Kanun yeniyken uzlaştırmada ciddi hareket ediliyordu. Oysa, zamanla nasıl olsa uzlaştırma safhası var diye görüşmeler sırasında taraflar son sözlerini söylememekte, verebilecekleri tavizleri en son kerteye saklamaktadır. Üstelik, uzlaştırma mecburiyeti işçilere zaman kaybettirmekten ve sendikalara büyük masraflar yüklemekten başka pek işe de yaramamaktadır. Rıza Güven Türkler'in uzlaşmanın ihtiyarî hale getirilmesi gerektiği görüşüne hak vererek yeni bir öneride bulunmuştur. Güven'e göre, Uzlaştırma Kurulu kararını kabul etmeyen işverenin lokavt hakkı olmamalıdır. Bugün uygulamada gariplikler vardır. Tarafların «tarafsız» aracıları kendi aralarında üçüncü «tarafsız» aracıyı seçmekte anlaşamazlarsa, başvurulan İş Mahkemesinde üçüncü «tarafsız» aracıyı seçen başkâtiptir. Mecburî uzlaştırmayla boşu boşuna geçen zaman içinde, işveren greve karşı tedbir alarak işçilerin elindeki bu silâhı etkisiz hale getirmektedir. Refik Baydur, uzlaştırmada tarafların hüsnüniyetsizliklerini eleştirmiş, fakat işçi sendikaları da gerçek bir incelemeye dayanan rakamları ellerinin tersiyle iterlerse ne gibi bir müeyyide bulunabileceğini sormuştur. Baydur'a göre, Prof, Kutal'ın önerdiği gibi Bağımsız bir Büro, ancak aracıların kararı müeyyidelendirilirse gerçekten yararlı olabilecektir.

Bilirkişiler sorunu

İstanbul Hukuk Fakültesinden Doç. Dr. Şener Akyol, önerilen Büroda işlerin yığılma tehlikesi olduğuna dikkati çekmiş, Üniversitelerde bilirkişiliklerle doyum değil, boğulma halinde bulunan belli bir takım kürsülerin durumunu örnek göstermiştir. Doç. Akyol'a göre, düzeltilemeyecek kadar bozuk olan şimdiki sistemin değiştirilmesi gerekmektedir. Onun yerine kurulabilecek bir Büro, bütçe kontrolu dışında tamamıyla özerk olabilirse fayda getirebilecektir. Kemal Sülker, R. Baydur'un istediği gibi bir sendika otoritesi kurulmasının sakıncalarına değinmiş, İzmir'de geçenlerde bazı işçilerin hem işverene hem de işçi sendikasına karşı yürüyüş yaparak böyle bir anlayışa karşı çıktıklarını hatırlatmıştır. DİSK'e bağlı Turizm - İş Sendikası Genel Başkanı Turgut Gökdere ve Kimya - İş Sendikası Genel Başkanı Dinçer Doğu, uzlaştırma müessesesinin sakıncaları üstünde durmuşlardır. Doğu, işverenlerin ortaya koydukları bilânçolara güvenilemeyeceğini örneklerle anlatmış, doğru inceleme yapmanın güçlüğünü belirtmiştir. Öne sürülen görüşler hakkında kendi fikrini açıklayan Prof. Kutal, bu arada uzlaştırmaya çağırılan aracıların talep ettikleri astronomik ücretleri de eleştirmiş ve aslında bu ücretin adının honorarium, yani şeref ücreti olduğunu, gerçekçi bir düzeyde tutulmakla birlikte asla suistimal edilmemesi gerektiğini söylemiştir. Prof. Kutal'ın Bağımsız Büro önerisiyle ilgili olarak, Türkler bu çeşit bir hizmetin uzlaştırma başarısızlıkla sonuçlansa bile, grev sürerken de gerekli olduğunu işaret etmiştir.

Prof. Talas'ın tebliği

Toplantının üçüncü tebliğini, 17 Mayıs Perşembe sabahı Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Profesörlerinden Dr. Cahit Talas, **Sendikaların Görevleri ve Siyasal Faaliyetleri** konusunda verdi. Önce, sendikacılık ve demokratik siyaset kavramları üstünde duran Prof. Talas, daha sonra dünyada siyaset — sendikacılık ilişkilerini ve Türkiye'deki gelişmeleri gözden geçirdi. Sendika, özel bir dernek türüdür. Çok - amaçlı bir sınıfsal örgüttür. Gelirleri ücretten ibaret olan işçilerin iktisadî, sosyal ve kültürel çıkarlarını gözetir; sırasında, toplumun tüm sorunlarıyla, yani siyasetle de ilgilenir. Sendikaların klâsik görevleri, temsil ettikleri üyeler adına, işverenlerin ücret tekliflerine karşı koymaktır; fakat yalnız bu görevi yerine getirmek için bile, siya-

sete karışması zorunlu olmaktadır.

En genel anlamıyla, toplumun işlerini yönetme sanatı olarak tanımlayabileceğimiz siyaset, yüksek bir çalışma alanıdır. Ancak, Eski Yunan'dan beri, siyasetle ayrıcalıklı kişilerin uğraşması savunulagelmiştir. Bugün bile, geri kalmış ülkelerde sendikaların siyasetle ilgilenmelerinin yadırganması böyle bir anlayışa dayanmaktadır. Oysa, çağdaş demokrasi, toplumun bütün sınıflarının siyasete katılmasını öngörür. Bu bakımdan, işçilerin Parlamento'ya girmeleri, temel kararların alınacağı yerde, suyun başında bulunmaları gerekmektedir.

Sendikaların varlık nedeni

Sendikalar, esas itibarıyla kapitalist sistemin, yani özel mülkiyet ortamının yaratıklarıdır. Fakat, bu sisteme bağlı olarak, demokrasi de Rousseaucu, Robespierreci telâkkiden, mutlak çoğunluk yönetiminden, bugünkü özgürlükçü, çoğulcu, azınlık haklarını da gözeten anlayışa doğru gelişmiştir. Türkiye'de sendikaların siyasetle ilgilenmeleri, işte bu yeni anlayışın ışığında düzenlenmek gerekir.

Dünya'da, temelinde sendika olmayan hiçbir işçi partisinin iktidara gelemediğini görüyoruz. İngiltere'de, Batı Almanya'da, İsveç'te, Norveç'te, Danimarka'da işçi partilerinin sendikalarla hem malî hem de organik ilişkileri vardır. Amerikan sendikacılık hareketi de, ülkemizde hayli yanlış anlaşılan bir örnektir. Bir kere, Amerikan sendikacılığı nisbî olarak zayıftır. Sayıları 75 milyonu bulan çalışanlar kitlesinden ancak 18 milyonu sendikaların içinde örgütlenmiştir. Sonra, bu hareketin kurucularından Samuel Gompertz, sendikaların bir partiyle ilişki kurmalarının dağılmalarına yol açacağını düşünmüştür. Bu görüş, işverenlere çok yaradığı için etkili olmuştur. Buna rağmen, Amerikan sendikacılığının siyasal partilerle ilgileri olmadığını sanmak yanlıştır. Sendikalar geleneksel olarak Demokratik Partiyi desteklerler. Taft - Harley kanunundaki malî yardım yasağı da, dolaylı yoldan boşa çıkarılmakta, manevî desteğin yanı sıra gönüllü bağış gibi formüllerle sendikalar Demokratları maddeten de takviye etmektedirler.

Sendikacılığın altın devri

Türk sendikacılığının altın devri 27 Mayıs sonrasında başlamıştır. Gerçekten, 1963'te işçilerin yüzde 10'una varan sendikalaşma oranı sekiz yıl içinde üç katına çıkarak yüzde 30'a ulaşmıştır. Bugün sendikalarımız iki konfederasyona bölünmüştür; bir de bağımsız kalanlar vardır. Aslında, bu ayrılığı zaaf saymamak gerekir, yeter ki büyük meselelerde birleşilebilsin. Nitekim, bütün Türk sendikaları klâsik demokrasiyle parlamenter sisteme bağlılık ve anayasal sınırlara uygun reformlar yapılması istemek gibi iki temel noktada birleşmektedirler.

Ekonomik, sosyal ve politik alanlar biribirlerinden kesin olarak ayrılamayacağı için, Türk sendikacılığı esasen bugün de siyasetin içindedir. Geçmişte de, yasal engellere rağmen siyasetle ilgilenmişlerdir. 1950'lerde kurulan İstanbul İşçi Sendikaları Birliği CHP ile, İstanbul Hür İşçi Sendikaları birliği ise DP ile örtülü olarak irtibat kurmuşlardır. 1960 sonrasında TİP hareketi sendikaların siyasetle açık bir ilişki kurma girişimi olarak başarı kazanmıştır; 1962'deki Çalışanlar Partisi teşebbüsü de yine aynı doğrultuda bir hareket olmuştur. Fakat bu teşebbüsün akim kalması Türk - İş çevresinde «Partiler - üstü Politika» gibi anlamsız ve tutarsız bir çizginin tutulmasına yol açmıştır. Hepsi de reformcu olan sendikalarımızdan, Türk - İş konfederasyonunda toplananlar statükocu, DİSK'e bağlı olanlar ise dinamik karakterlidir. Bugün, Türk - İş içinde 4'lerle, 12'lerle başlayan sosyal demokrat akım, bu üst örgütü siyasal çizgisini yeniden gözden geçirmeye zorlamaktadır.

Ya Dernekler Kanunu

Yeni çıkarılan Dernekler Kanununun sendikaların hukukî teminatı olan konularda bu meslekî kuruluşlara uygulana-

mayacağını açıklayarak tebliğini tamamlayan Prof. Talas, tartışmaların başında, İstanbul Hukuk Fakültesi Profesörlerinden Nevzat Gürelli'nin bir sorusuna cevap verdi. Prof. Gürelli, Sendikalar Kanununun 16'ncı maddesindeki siyasî partilerle organik ve malî ilişkiler kurma yasağı hükmü karşısında, Türkiye'de sendikaların siyasetle nasıl ilgilenebileceklerini soruyordu. 16'ncı maddedeki yasakların, sendikalara bu bakımdan İngiltere'deki, İsveç'teki, Almanya'daki kadar özgürlük sağlamadığı söyleyen Prof. Talas, Amerika'da Taft - Hartley kanununun yasaklarına nasıl dolaylı bir yoldan çare bulunmuşsa aynı şekilde, bir siyasal partiyi destekleme kararı almak, üyelerine tavsiyede bulunmak, hatta gönüllü yardım toplamak gibi yöntemlerle ilişkinin kurulabileceğini açıkladı.

Ahmet Yıldız'ın eleştirileri

Eski Millî Birlik Komitesi üyelerinden tabiî senatör Ahmet Yıldız, kapitalist düzeni eleştirmekle söze başlayarak. Kapitalizmde, eşitsizlik yaratıldıktan, bir sınıf egemenliği kurulduktan sonra, «sınıf dengesinden söz edilmesi açık bir haksızlıktır dedi. Senatör Yıldız daha sonra Amerikan sisteminin Türkiye için örnek alınmasının yanlışlıkları üstünde de durarak, Amerikan siyasal düzeninin bir müteahhitlik anlayışına dayandığını, o sistem içinde sendikaların belli bir partiyi desteklemelerinin bizdekinin tersine, çok gerekli de olmadığını belirtti. Türkiye'de «partiler - üstü» politika anlayışının, işçi sınıfının çıkarlarına ters düştüğünü açıkladı. Son olarak da, işverenin kapitalist olması nasıl doğalsa, işçinin de öylece sosyalizmden yana olmasının doğal karşılanması gerektiğini söyledi.

Sendikalar ve Siyaset

İstanbul Hukuk Fakültesi asistanlarından Dr. Can Tuncay ise, Demokratik bir düzende sendikaların siyasetle uğraşmalarının elbette normal sayılacağını açıklayarak başladığı konuşmasında: Sendikalar da, Anayasanın siyasal partiler için dediği gibi, demokratik siyasal yaşayışın vazgeçilmez unsurlarıdır. Nitekim, Almanya'da sendikalar özel hukuk tüzel kişisi olmakla birlikte, kamu görevi yapan kuruluşlar olarak kabul edilmektedir. Bugün, işçilerin sendikalaşma hakları siyasal katılma hakları (Jellinek'in aktif statü hakları) arasındadır dedi. Daha sonra söz alan, CHP İstanbul İl İşçi Komisyonundan Avukat Engin Ünsal, sendikaların siyasal faaliyetlerinin içeriği ve sınırı üzerinde durdu.

Prof. Tunçomağ'ın tebliği

Bilimsel Toplantının dördüncü tebliği, 17 Mayıs Perşembe öğleden sonra, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Profesörlerinden Dr. Kemal Tunçomağ tarafından, **Toplu İş Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk ve Uzlaştırma** konusunda verildi. Bu tebliğinde, Prof. Tunçomağ 275 sayılı Kanunun öngördüğü barışçı yolların teknik hukuk açısından bir tahlilini yaptı ve özetle, hukukî müesseselerin onları işletecek insanların iyi niyetle hareket edip etmelerine göre başarılı yahut başarısız olacaklarını belirtti. İş barışının sürdürülmesi ve işyerlerinde âhengin sağlanması, gerçekte işçi ve işveren taraflarının davranışlarına bağlıdır. Mevcut kanunî hükümlerde eleştirilecek ve değiştirilmeleri gereken ufak tefek aksaklıklar olabilir; fakat karşılıklı anlayış ve iyi niyet gösterilmezse, en mükemmel bir hukukî tanzim bile uygulamada bugünkünden çok farklı olmayan bir duruma getirilir.

Toplantının son günü, 18 Mayıs Cuma sabahı İstanbul İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi'nden Prof. Dr. Nuri Çelik'in **Toplu Sözleşme Yetkisi Uyuşmazlıklarının Çözümündeki Aksaklıkları Giderici Yollar** konusunda verdiği tebliğde ise, özetle şu fikirler yer almıştır:

Referandum sistemi

Uygulamada toplu sözleşme yetkisinin saptanmasına ilişkin uyuşmazlıklar çoğu zaman, üyelik kayıtlarındaki yolsuzluklar nedeniyle gerçeğe uymayan haksız

sonuçlar doğurmaktadır. Bir işyerinde üyelik belgelerine göre en fazla üyeyi temsil ettiği görünen bir sendikaya yetki verilmesinden sonra işçilerinin tümünün ya da büyük çoğunluğunun bu durumu protesto için direnmeye geçtikleri, işyerini işgale varan türlü olaylar yarattıkları görülmüştür. Bu durum karşısında bir çok işveren hukuken yetkili kılınan sendikanın varlığına rağmen, fiilen daha güçlü olduğunu açıkça ya da özel olarak oylama yaptırarak gördükleri sendika ile toplu sözleşmeler imzalamışlardır.

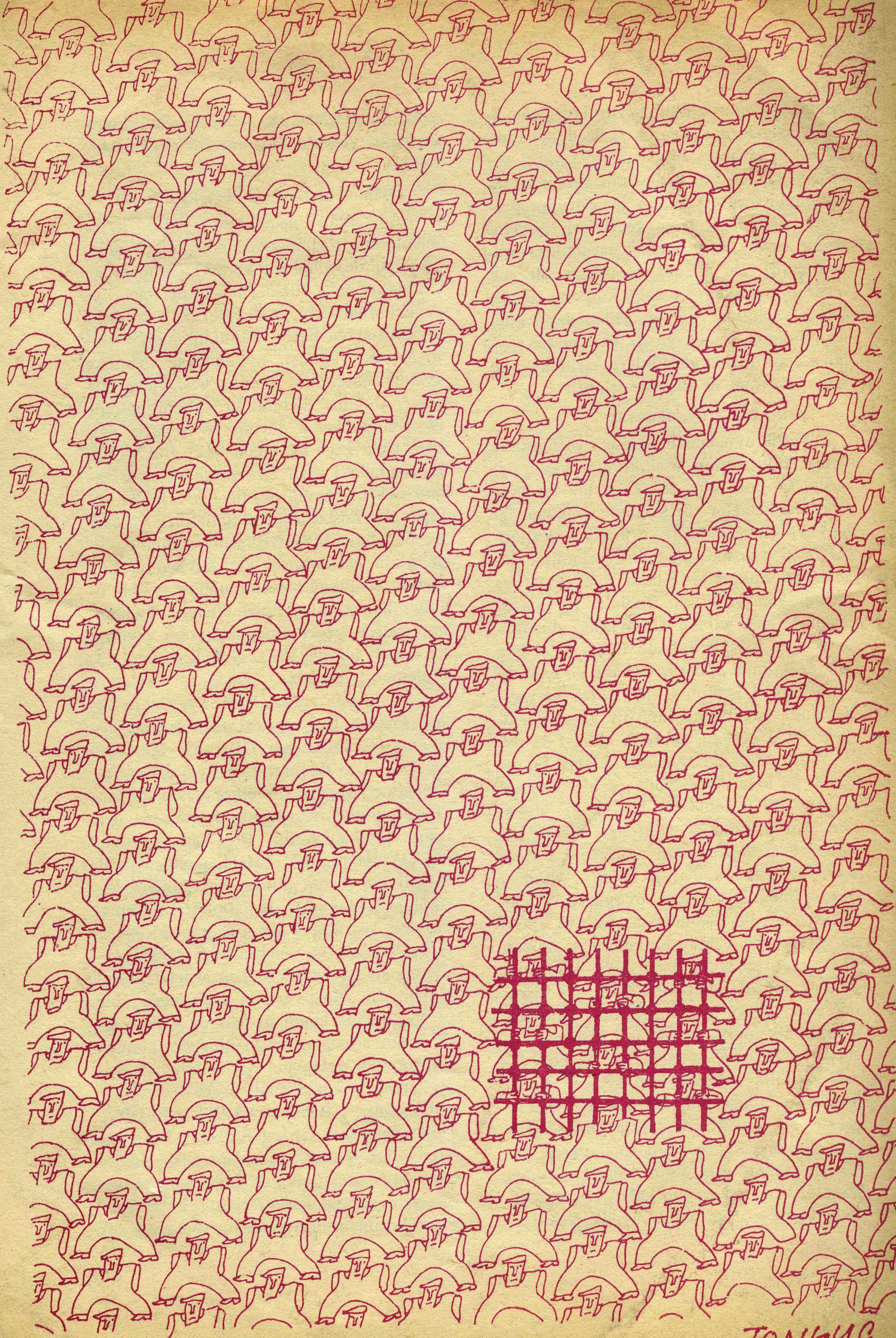
Yetki alma uygulaması

Yetki uyuşmazlıklarının çözümünde üyelik kayıtlarının, özellikle üye kayıt fişlerindeki imzaların sahteliği iddiası üzerine mahkemeler türlü kanun yollarını işletmeye çalışmışlardır. 275 sayılı Kanunda yetki uyuşmazlıklarının çözümünü düzenleyen hükümler sadece üye sayısı ve çoğunluğun tespitiyle ilgilidir. Bu maddi işlemin fazla zaman almayacağı düşünülerek uyuşmazlık halinde Bölge Çalışma Müdürlüğünün 3, itiraz üzerine de İş Mahkemesinin 6 işgünü içinde karar vermesi Kanunda öngörülmüştür. Bir yargı yerinde çözümü gerekli, sahtelik iddiası da dahil, bütün hukukî uyuşmazlıkların bu istisnaî ve kısa süreli yolla çözülemeyeceği açıktır. Bu nedenle bir ara yetki uyuşmazlığın çözümünde sahteliğe ilişkin itirazlar üzerine konunun mahkemece «meseler müstehire» olarak kabul edilmesi düşünülmüştür. Ancak uygulamada işletilmek istenen «delillerin tespiti» yolu da yetersizdir. Çünkü bu yolla elde olunan deliller ve beyanlar esas dava dosyasına girecek bir delil niteliğindedir. Bu duruma göre, yetki uyuşmazlığının çözümünde sahtelik iddiasının ortaya atılması üzerine mahkeme uyuşmazlığı çözümleyecek, sahtelik iddiasını ise, ayrıca tesbit davası açılabileceğini belirterek, reddecektir. Ne var ki, Yargıtay kesinleşmiş olan yetkinin sonradan normal yargı yollarında açılan sahteliğin tesbiti davası ile iptal edilemeyeceğini kabul etmektedir. Yargıtayın görüşü sahte üyelik fişleriyle yetki kazanılmasının yürürlükteki hukuka bağlı yollarla önlenmesini engellemektedir.

Oylama sistemi en demokratik yol

Açıklanan nedenlerle, yetki uyuşmazlığının çözümlenmesinde kanun değişikliğine dayanan bir yolun bulunması zorunludur. Batı ülkelerindeki deneme ve örneklerden de yararlanarak, yıllardır tartışması ve hatta, kanunun imkân vermemesine rağmen, uygulaması yapılan oylama sisteminin kanuna geçirilmesi gerekir. Oylama sisteminin kabulü halinde işyerindeki kesin durum ve işçilerin eğilimi, tıpkı grev oylamasındaki gibi, Seçim Kanunundaki gizli oy verme ve açık sayım ilkesine uyularak, demokratik bir şekilde belirmiş olacaktır. Belirtmek gerekir ki, bu sistemin getirilmesiyle sendika üyeliğinin kazanılması ve kaybedilmesine ilişkin Sendikalar Kanunundaki yazılı usulün kaldırılması düşünülemez. Oylamanın sadece yetki uyuşmazlığının çözümü ile sınırlı olarak 275 sayılı Kanunda düzenlenmesi gerekir.

Tebliğ'den sonra, Prof. Dr. Cahit Talas, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden (eski Çalışma Bakanlığı Müsteşarı) Doç. Dr. Rüçhan Işık aydınlatıcı konuşmalar yaparak tek çıkar yolun oylama (Referandum) sisteminin kurulması olacağını bildirmişlerdir. Doç. Işık, oylamanın (1) demokratik, (2) ekonomik ve (3) süratli bir çözüm olması bakımından kaçınılmaz olduğunu belirtmiştir. Kemal Türkler, söz alarak ilk gün yaptığı öneriyi geliştirmiş ve sendikaların fonksiyonlarının siyasî partilere benzetilebileceğini söylemiştir. Nasıl genel seçimlerde bir partiye yalnız kendi üyeleri oy vermiyorsa, toplu sözleşme yetkisinin saptanması için yapılan oylamada da, sendikalar üye sayılarına bakılmaksızın serbestçe yarışabilmelidir. Son olarak konuşan DİSK Genel Sekreteri Kemal Sülker, Referandum kabul edilmedikçe Noterlik, Bölge Çalışma Müdürlüğü gibi bir takım müesseselerin saygıdeğerliklerinin kalktığını, manevî tahribe uğradıklarını belirtmiştir.


TONGUE